

HAASTATTELUOHJE

ELINOLOTUTKIMUS 2000 (EHP)

Kesäkuu 2000

SISÄLLYSLUETTELO:

1. Elinolotutkimus 2000	3
1.1. Tutkimuksen tausta, tavoitteet ja sisältö	3
1.2. Elinolotutkimuksen tulevaisuus ja tietojen käyttö	4
2. Työvälineet	7
2.1. Tutkimuksen materiaali	7
2.1.1. Kohdelomake	7
2.1.2. Haastattelulomake	8
3. Tutkimuksen otos	9
4. Tutkimuksen toteuttaminen	10
4.1. Kenttätyöaika	10
4.2. Tutkimuksen kohde	10
4.3. Kohteena olevan henkilön tavoittaminen	11
4.4. Haastattelusta sopiminen	12
4.5. Haastattelutapa	13
4.6. Tutkimuksen jatkon esittely	13
4.7. Kadon pienentäminen	13
5. Yleisiä ohjeita	14
5.1. Blaise-lomakkeen ohjeita	14
5.2. Lomakkeiden palautus	18
5.3. Yhteyshenkilöt	19
5.4. Töiden laskutus	19
6. Elinolotutkimus 2000:n kysymyskohtaiset ohjeet	20
6.1. Kotitalouden muodostaminen	20
6.2. Yleisiä ohjeita	21
6.3. Kotitalouskohtaiset kysymykset	23
6.4. Henkilökohtaiset kysymykset	31

1. ELINOLOTUTKIMUS 2000

Elinolotutkimus 2000 on haastattelututkimus, joka tehdään neljässätoista EU:n jäsenmaassa. Ruotsi ei osallistu tutkimukseen, mutta toimittaa joitakin korvaavia tietoja yhteisiin julkaisuihin. Hanketta koordinoi Euroopan Yhteisön maiden tilastovirasto Eurostat. Tutkimuksen englanninkielinen nimi on The European Community Household Panel ja siitä käytetään kirjainlyhennettä ECHP.

Tänä vuonna Tilastokeskus osallistuu Elinolotutkimuksen tietojenkeruuseen viidennen kerran. Edelliset tutkimukset on tehty vuosina 1996, 1997, 1998 ja 1999. Vanhoissa jäsenvaltioissa ECHP aloitettiin jo vuonna 1994, joten tuleva tutkimus on näissä maissa seitsemäs.

Aluksi kerrotaan tutkimuksen taustasta ja tavoitteista. Kenttätyöohjeet ja kysymyskohtaiset sisältöohjeet tutkimuksen suorittamisesta ovat jäljempänä.

1.1. Tutkimuksen tausta, tavoitteet ja sisältö

Elinolotutkimuksen tavoitteena on seurata Euroopan Unionin yhdentymisen vaikutuksia kotitalouksien elinoloihin ja hyvinvointiin. Tutkimuksen avulla saadaan taustatietoa päätöksille, jotka vaikuttavat eri maiden taloudellisiin ja sosiaalisiin oloihin. Elinolotutkimuksesta on näillä näkymin muodostumassa erittäin tärkeä tilastolähde päätöksenteon pohjaksi jäsenmaiden elinoloista niin kansallisesti kuin Euroopan Yhteisön tasolla.

Euroopan laajuisia sosiaalipoliittisia tavoitteita ovat esimerkiksi uusien työpaikkojen luominen, työmarkkinoiden kehittäminen ja köyhyyden lievittäminen, joiden edistämistä varten Elinolotutkimuksen avulla kerättyjä tietoja voidaan käyttää. Nämä tavoitteet näkyvät tutkimuksen sisällössä, jossa työhön ja työllistymiseen liittyvät teemat ovat keskeisiä. Työn ohella tärkeitä sisältöalueita ovat myös koulutus, asuminen ja terveys. Elinolotutkimus on myös ainutlaatuinen tietolähde kotitalouksien ja henkilöiden taloudellisesta selviytymisestä ja tuloista.

Elinolotutkimuksen sisältö jakautuu pääpiirteissään seuraaviin osiin:

- Asuminen
- Taloudellinen tilanne
- Pääasiallinen toiminta
- Työ
- Tulot (saadaan Suomessa pääosin rekistereistä)
- Sosiaaliset suhteet
- Koulutus
- Terveys
- Henkilön taustatiedot ja historia

Elinolotutkimuksen sisältö muistuttaa eräiltä osin EU-työvoimatutkimusta. Monet tutkimusten käsitteistä ja osa kysymyksistä on lähes samoja osin päällekkäin menevän kuvauskohteen vuoksi. Pyrkimyksenä on käyttää samalla tavoin muotoiltuja kysymyksiä yhtenäisyyden lisäämiseksi.

Elinolotutkimus on suunniteltu niin, että se antaa vertailukelpoisen, yhtenäisen ja laaja-alaisen kuvan kansalaisten hyvinvoinnista. Vertailukelpoisten tietojen tavoittelu tarkoittaa sitä, että Elinolotutkimus tehdään kaikissa maissa menetelmiltään yhtenevästi.

Tutkimus tehdään käyntihaastatteluna, mutta myös puhelimen käyttö on sallittua. Suomessa tiedot kerätään CAPI-haastatteluina. Vuonna 1996 haastattelimme myös tulokysymykset, mutta yhdistimme aineistoon myös vastaavat tulotiedot rekisterilähteistä. Vuodesta 1997 alkaen korvasimme suurimman osan tulokysymyksistä rekisteritiedoilla. Rekisteritietojen käyttö keventää huomattavasti vastaus- ja tiedonkeruurasitetta. Tilastokeskus on yhteistyössä Åbo Akademin kanssa tehnyt vertailua haastatteleamalla ja rekistereistä saatavien tulotietojen laadusta. Tämä on välttämätöntä tietää, jotta erilaisten tietolähteiden käyttö Elinolotutkimuksen tietojen vertailuissa on jatkossa mahdollista.

Kahtena ensimmäisenä kertana (1996 ja 1997) tiedot kerättiin samalta otokselta Kotitaloustutkimuksen kanssa. Tutkimus on jatkunut tämän jälkeen vuosittain. Myös toisistaan erkanevia kotitalouden osia on haastateltu. Elinolotutkimus jatkuu tämänvuotisen tiedonkeruun jälkeen vielä vuosina 2001 ja 2002.

Kysymysten sisältö on tänä vuonna muuten viimevuotisen kaltainen, mutta mukaan on jälleen otettu joitakin kysymyksiä tuloista. Niitä tarvitaan rekisteri- ja haastattelutietojen vertailututkimusta varten kuten vuonna 1996. Tutkimuksessa haastatellaan edellisellä kerralla haastateltujen lisäksi poismuuttaneet (jos kuulunut alkuperäiseen vuoden 1996 otokseen) ja muuttaneen henkilön talouteen kuuluvat muut 16-vuotta täyttäneet (vuonna 1983 tai sitä ennen syntyneet) henkilöt. Myös edellisellä kerralla tavoittamatta jääneitä ja ns. lieviä kieltäytyjiä yritetään tavoittaa ja haastatella. Tarkemmat ohjeet ovat kohdassa 2.1.1. Kohdelomake ja kohdassa 4. Tutkimuksen toteuttaminen.

Tavanomaista laajempi kohteiden tavoittaminen on erittäin tärkeätä, sillä saamme vuosien mittaan tallennetuksi samoille kotitalouksille tapahtuneet muutostiedot riittävän suurelle otokselle esimerkiksi taloudellisesta asemasta, työstä tai terveydestä. Mitä useamman vuoden paneeli jatkuu, sitä pienemmäksi kohteiden joukko saattaa kadon kautta supistua. Katotapauksien määrä on kuitenkin ollut jatkokierroksilla selvästi pienempi kuin ensimmäisellä haastattelukerralla. Toisistaan erkanevat talouden osat toisaalta kasvattavat haastateltavien talouksien lukumäärää, mikä osaltaan pienentää kadon vaikutuksia. Eräissä muissa EU-maissa on yritetty tavoittaa myös aikaisemmin kieltäytyneitä kotitalouksia kadon pienentämiseksi. Periaatteellisia kieltäytyjiä ei Suomessa tarvitse kuitenkaan tavoittaa, vain ns. lieviä kieltäytyjiä jäljitetään.

1.2. Elinolotutkimuksen tulevaisuus ja tietojen käyttö

Eurostatin (EU-maiden tilastovirasto Luxemburgissa) suunnitelma on jatkaa ECHP-tutkimusta nykymuodossa vielä vuosina 2001 ja 2002, mikäli rahoitus toteutuu. Kaikki tähän asti mukana olleet maat ovat edelleen mukana tutkimuksessa.

Eurostat on asettanut työryhmän suunnittelemaan uutta EU:n laajuista elinolotutkimusta vuoden 2002 jälkeen. Tilastokeskuksen edustajat ovat aktiivisesti mukana suunnittelutyössä. Haastattelijoiden kokemuksia, joita kerättiin viime syksynä, käytetään

hyväksi suunnittelutyössä. Tavoitteena on, että tutkimus vastaa tulevaisuudessa entistä paremmin myös kansallisia tavoitteitamme.

Eurostat laatii tutkimuksen perusteella taulukkojulkaisuja, joista ensimmäinen ilmestyi viime kesänä. Myös muutamia suppeita tiedotteita ja taskutilasto on ilmestynyt. Mihin näihin ei vielä sisälly Suomen Elinolotutkimuksen tietoja, sillä aloitimme uutenä EU-maana tiedonkeruun muita maita myöhemmin. Eurostat tekee myös erilaisia selvityksiä komission ja muun hallinnon sekä yleiseen käyttöön. Aineiston tutkimuskäyttö on jatkossa mahdollista, kun eri maiden tietosuojasäädöksistä ja luovutusehdoista päästään yksimielisyyteen. Tutkija-aineistoissa tiedot ovat sellaisessa muodossa, että ketään yksittäistä henkilöä ei voida niistä tunnistaa.

ELINOLOTUTKIMUS 2000:N HAASTATTELULOMAKKEEN RAKENNE

Kotitaloushaastattelu

Asuminen

Lastenhoito

Kotitalouden tulot ja muut taloudelliset olot

Henkilöhaastattelu

Nykyinen pääasiallinen toiminta

Henkilöt, jotka työskentelevät vähintään
15 tuntia viikossa

Nyk. työpaikka	Työaika
Työn aloitusajankohta	Työsopimus
Työn löytymistapa	Luontoisedut
Aikaisempi työttömyys	Kuukausipalkka
Miksi lopetti ed. työn	Syy osa-aikaisuuteen
Ammatti	Työtyytyväisyys
Kielitaidon tarve	Poissaolot
Toimipaikka	Sivutyöt
Koulutus	Lisätyön etsiminen
Eläkemaksut (osa)	

Henkilöt, jotka eivät ole työssä tai työskentelevät vähemmän kuin 15 tuntia viikossa

Nykyinen toiminta	Yhteydenotot
Työn etsiminen (jos ei työssä)	työnvälitykseen
Ammatti	Miksei hyväksynyt tarjottua työtä
Toimiala	Entisen työn lopetusajankohta
Syy osa-aikaisuuteen	Kuukausipalkka
Uuden tai lisätyön etsiminen	Entinen ammatti
Miksi lopetti ed. työn	Entinen toimipaikka
Eläkemaksut (osa)	

Sosiaaliset suhteet

Viimeaikainen koulutus

Toiminta edellisen kalenterivuoden aikana

Henkilökohtaiset tulot viime vuonna

Palkkatulot
Muut ansiot
Yrittäjätulot
Sosiaalietuudet

Terveys

Henkilökohtaiset taustatiedot

(Syntymävuosi)	Ensimmäinen työpaikka
(Sukupuoli)	Aikaisempi työttömyys
Kansalaisuus	Koulutus (suoritetut tutkinnot)
Siviilisääty	Työtyytyväisyys
Muuttotiedot	

2. TYÖVÄLINEET

2.1. Tutkimuksen materiaali

- kohdelomakkeet (hajonneilla kotitalouksilla omat kohdelomakkeet)
- capi-lomake: (EH00) Elinolotutkimus 2000, ECHP V paneeli.
- työohje
- vastauskortit
- kohdekirjeet
- palautetta tutkimuksen tuloksista (moniste)
- taskutilasto
- laskin

2.1.1. Kohdelomake

Kohdelomake vastaa muodoltaan ja sisällöltään haastattelijan käsikirjassa (kohta 3.2.1.) mainittua kotitalouksiin kohdistuvien tutkimusten kohdelomaketta. Hajonneiden kotitalouksien osatalouksilla on oma kohdelomake. Kohdenumeron viisi ensimmäistä numeroa pysyvät samana eri osatalouksilla. Osatalouden tunnus (=splitti) näkyy kohdenumeron viimeisestä numerosta esim. 533331, 533332 jne.

Paneelin osoitetiedot on päivitetty kesäkuussa. Osoitetieto on päivitetty kohdehenkilölle (jäsen 01, tai jos kohdehenkilölle ei ole löytynyt osoitetta jäsen 02:lle). Osatalouksissa osoitepäivitys on tehty linkkihenkilölle, joka on osatalouden ensimmäinen jäsen. Jos ensimmäiselle ei löydy osoitetta, on osoitepäivitys tehty järjestyksessä toiselle jäsenelle.

Paneelin kohdelomaketiedot perustuvat viimevuotiseen ECHP-haastatteluun, (haastattelut tehtiin syys-joulukuussa 1999). Kotitalouden jäsenet on esitätetty viimevuotisen haastatteluajankohdan tilanteen mukaisesti.

Kohdelomakkeen jäsennumerosarakkeella, jäsennumeron alla on esitätettyinä **tunnus (1)** kaikilla alkuperäisen kotitalouden (1996 muodostettu talous) jäsenillä, joita kutsutaan "**otoshenkilöiksi**" ja **tunnus (2)** alkuperäiseen kotitalouteen myöhemmin lisätyillä henkilöillä ("**ei-otoshenkilö**"). Tiedolla on merkitystä, kun jäljitetään kotitaloudesta poismuuttaneita ja päätetään kuuluuko uusi talous tutkimuksen piiriin.

Haastatteluun valmistautumista varten kohdelomakkeelle on esitätetty myös muutamia edellisen ECHP-haastattelun tietoja.

Kohdelomakkeen jäsentietojen perässä (oikeassa laidassa) on viime vuoden henkilöosuuden haastattelun lopputuloskoodi. Koodi 01 = vastannut itse henkilöosuuteen, 02 = sijaisvastaaja tai jokin katokodeista 110–550, mikäli henkilöosuus on jäänyt kadoksi.

Edellä mainitun henkilöhaastattelun lopputuloksen yläpuolella on teksti "VIITE" henkilöllä, joka viime vuonna vastasi kotiosan kysymyksiin (=viitehenkilö).

Kohdelomakkeen E-rivin varakenttiä on esitöyrtetty seuraavasti:

- varakenttä 1: jatkoon tulevilla katotapauksilla viime vuoden haastattelun katokoodi: 120, 160, 180, 210, 230, 250, 260, 270 tai 35
- varakenttä 2: PUH, jos haastattelu tehty viime kerralla puhelimitse (tieto = kotiosan haastattelutapa).
- varakenttä 3: JATKO 1 tai 3 (= osallistumishalukkuus tutkimuksen jatkoon: 1=kyllä tai mahdollisesti, 3=ei)

Kohdehenkilö/linkkihenkilö on ilmoitettu kohdelomakkeen B osassa sekä uudelleen kohdassa C ensimmäisenä. Kotitalouden kokoonpano päivitetään haastattelussa uudelleen haastatteluhetken tilanteeseen.

Kohdelomakkeelle merkitään kotitalouden muuttuneet tiedot, esim. osoite korjataan. Jos kotitalous on hajonnut, merkitään kohdelomakkeelle myös muualle muuttaneiden osoitteet, koska ECHP:ssä haastatellaan myös kotitaloudesta pois muuttaneet. (kts. kohta tutkimuksen kohde).

Kotitalouden rakenteessa tapahtuneet muutokset korjataan myös kohdelomakkeelle. Kotitalouteen kuulumattomien henkilöiden nimet vedetään yli ja uudet / puuttuvat henkilöt lisätään. Lisättävistä henkilöistä kohdelomakkeelle kirjoitetaan jäsennumero, nimi ja syntymävuosi. Jäsennumeroksi annetaan seuraava vapaa numero. Poistetun henkilön/toiseen talouteen siirtyneen henkilön jäsennumeroa ei saa käyttää. **Sekä poistettavan että lisättävän henkilön nimen perään merkitään muutoksen ajankohta, kuukausi ja vuosi, esim. 2/2000. Poistettavista henkilöistä tulee kirjoittaa myös poiston syy. Esim. muuttanut toiseen kotitalouteen, kuollut, muuttanut laitokseen jne.** Tietoa tarvitaan hajonneiden kotitalouksia seurantaan.

Kohdelomakkeen D-osaan täytetään kaikki yhteydenottotiedot ja yhteydenottokerrat huolellisesti.

Lopputulostiedoksi kohdelomakkeen E-riville merkitään 01, jos kotitalous on kokonaan, henkilöosuuksineen haastateltu. Lopputulostulos on 02, jos yksikin haastateltavista henkilöistä on jäänyt kadoksi. Jos koko tutkimus jää kadoksi, huomautuksia kohtaan kirjoitetaan yksityiskohtainen kadon syy.

Kohdelomakkeet palautetaan keskusyksikköön heti haastattelun jälkeen viikoittain. Samalla kohdenumerolla olevat hajonneiden kotitalouksien kohdelomakkeet niitataan yhteen.

2.1.2. Haastattelulomake

ECHP-tutkimus koostuu kotitalousosan ja henkilöosan haastatteluista. Henkilöosuiden haastattelu tehdään kaikille vuonna 1983 tai aikaisemmin syntyneille. Kotitalousosa ja henkilöosa muodostavat yhden lomakekokonaisuuden saman kohdenumeron sisällä. Projektivalikossa on vain yksi haastattelulomake, EH00, Elinolotutkimus 2000, ECHP V paneeli. Haastattelu aloitetaan kotitalousosan haastattelulla, jossa aluksi päivitetään kotitalouden kokoonpano haastatteluhetkellä.

Hajonneet taloudet on nyt erotettu entisen yhden kohdenumeron kokonaisuudesta omiksi kotitalouksiksi (kohdenumeroiksi). Vain sellaisissa tapauksissa, joissa tämän vuoden haastattelussa kotitalous hajoaa ja syntyy ”uusi talous”, haastattelu tapahtuu vanhan mallin mukaan yhden kohdenumeron sisällä.

Uudet saman kohdenumeron sisään syntyneet osataloudet haastatellaan yksitellen. Siirryttäessä kotitaloudesta toiseen **lomakkeelta poistutaan kokonaan, kohteen statukseksi merkataan kesken ja lomake avataan uudelleen mentäessä samalle lomakkeelle toisen osatalouden haastatteluun.** Seuraavan vuoden haastatteluun nämä tapaukset jälleen erotetaan omiksi kohdenumeroiksi.

Jos kotitalous hajoaa tämän vuoden haastattelussa, mutta taloudesta poistettavat henkilöt ovat muuttaneet jo olemassa olevaan osatalouteen, ei synny ”uutta kotitaloutta” vaan nämä muuttaneet lisätään tähän jo olemassa olevaan talouteen.

Henkilöosan haastatteluja ei voi enää tehdä vapaasti valittavassa järjestyksessä rinnakkaiskenttä-valikosta. **Henkilöhaastattelut tehdään listan mukaisessa järjestyksessä tai haastateltava henkilö päästään valitsemaan kuittaamalla tätä ennen listalla olevat henkilöt vaihtoehdolla ”haastatellaan myöhemmin”.**

Lomakkeen rakenteesta johtuen, lomakkeella liikuttaessa on huolellisesti noudatettava muista haastattelulomakkeista poikkeavia erityisohjeita, jotta haastattelutiedot pysyvät oikeilla paikoillaan.

Yksityiskohtaisemmin blaise-lomakkeen rakennetta on selostettu kappaleessa 5.1. Mikäli osoittautuu tarpeelliseksi, lomakkeella liikkumisesta laaditaan vielä erillinen ohjemoniste.

3. TUTKIMUKSEN OTOS

ECHP-tutkimuksen lähtöotos muodostettiin ensimmäisen tutkimusvuoden (1996) haastattelussa haastatteluhetken tilanteen mukaan. Otoksen kohdehenkilöt poimittiin tällöin väestön keskusrekisteristä 15 vuotta täyttäneistä henkilöistä. Tämän jälkeen rekisteristä haettiin kohdehenkilön kanssa samassa osoitteessa asuvat henkilöt. Otanta-asetelma on ollut ns. ositettu otanta. Ositus on tehty sosioekonomisen aseman ja tulojen mukaan. Osituksen avulla voidaan eri sosioekonomisiin ryhmiin tai tuloluokkiin kuuluville kotitalouksille määritellä erilaiset poimintatodennäköisyydet.

Poikkeuksellista muihin tutkimuksiin verrattuna on, että alkuperäisestä kotitaloudesta (1996 haastattelussa muodostettu kotitalous) poismuuttaneet henkilöt säilyvät otoksessa ja heidän uutta kotitalouttaan jäljitetään ja haastatellaan. Tämän alkuperäisen kotitalouden jäseniä sanotaan **otoshenkilöiksi**, joita seurataan paneelistä toiseen. Otoshenkilöille syntyvät lapset määritellään myös otoshenkilöiksi, joita seurataan.

ECHP-tutkimus on paneelitutkimus, eli samat kotitaloudet haastatellaan uudelleen. Vuonna 1996 tehtiin ensimmäinen haastattelu. Vuoden 1997 paneelin (II paneeli) läh-

töötökseen poimittiin vuonna 1996 haastatellut kotitaloudet, sekä kadosta tavoittamatta jääneet kotitaloudet yhteensä 4444 kotitaloutta.

Vuodesta 1998 alkaen vuosittaiseen lähtöotokseen on poimittu kaikki edellisellä tutkimuskerralla haastatellut kotitaloudet (mukaan lukien hajonneet taloudet), edellisellä haastattelukerralla tavoittamattomiksi jääneet kotitaloudet (katokoodit 210, 230, 250, 260, 270) sekä kieltäytyneistä ajanpuutteen vuoksi kieltäytyneet sekä ne, joiden kanssa aikaa ei saatu sovittua (katokoodit 120, 160, 180).

Edellisellä haastattelukerralla tavoittamattomiksi jääneet ja ”lievästi” kieltäytyneet ovat mukana kaikilla ECHP:tä tekevillä EU-mailla yhteisten ohjeistusten mukaan.

Vuoden 1998 lähtöotos oli noin 4400 kotitaloutta, vuoden 1999 lähtöotos oli noin 4300 kotitaloutta. Vuoden 2000 otoksen ensimmäinen erä, noin 2600 kotitaloutta (tutkimuksen jatkon myönteisesti suhtautuneet), lähtee kentälle jo heinäkuussa. Menettelyta-voista loppuosan kotitalouksien suhteen sovitaan elokuussa pidettävien haastattelijata- paamisten yhteydessä. Haastatteluohjetta täydennetään sitten tarpeellisilta osin.

4. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1. Kenttätöaika

Tutkimuksen kokonaiskenttätöaika on pitkä syksyn muista isoista projekteista johtuen. **Kenttätöaika alkaa heinäkuussa** heti ensimmäisen otoserän ja materiaalin tul- tua. **Kenttätöaika päättyy 15.12.2000.** Pyri tekemään haastatteluja mahdollisimman etupainotteisesti, koska syyskuusta alkaen kentällä on jo useampi projekti samanaikai- sesti tehtävänä.

4.2. Tutkimuksen kohde

Ensimmäisessä haastattelussa vuonna 1996 määriteltiin kohdehenkilön kotitalous haastatteluhetkellä. Näitä alkuperäisen kohdekotitalouden jäseniä kutsutaan **otoshen- kilöiksi**.

ECHP-tutkimuksen kohteena on se kotitalous, johon paneelin **alkuperäisen lähtö- otoksen otoshenkilöt** (1996 muodostetun kotitalouden jäsenet, sekä heille syntyvät lapset) kuuluvat haastatteluhetkellä. **Jokaista otoshenkilöä seurataan paneelistä toi- seen.**

Alkuperäisen otoskotitalouden hajoamisen kautta on voinut syntyä uusia kotitalouksia. Otoshenkilön talouteen lisäävät henkilöt kuuluvat tutkimuksen kohteena olevaan ta- louteen ja heidät haastatellaan. Jos kotitalous hajoaa ja syntyy kotitalous, jossa ei ole jäljellä enää yhtään alkuperäisen kotitalouden otoshenkilöä (kenelläkään ei ole koodia (1) kohdelomakkeella jäsennumeron alla), ei tämä talous enää kuulu otokseen, eikä ta- loutta haastatella.

4.3. Kohteena olevan henkilön tavoittaminen

Jos otoshenkilö on muuttanut pysyvästi joko omalla toimialueella tai sen ulkopuolella, on uusi osoite aina pyrittävä selvittämään. Uuden osoitteen selvittää se haastattelija, jolle kohde on alunperin lähetetty.

Jos otoshenkilö asuu tilapäisesti poissa, mutta kuuluu edelleen kohdelomakkeelle merkittyyn kotitalouteen, haastatellaan tätä hänen kotitalouttaan. Tilapäisesti muualla olevan otoshenkilön tiedot voidaan haastatella puhelimitse. Jos haastattelua ei voi tehdä puhelimitse, tiedot kysytään sijaisvastaajalta.

Tilapäisesti muualla asuvia, mutta edelleen kotitalouteen kuuluvia henkilöitä ovat:

- varusmiehet ja kertausharjoituksissa olevat
- toisella paikkakunnalla opiskelevat koululaiset ja opiskelijat, silloin kun he elävät vanhempiensa tuloilla
- muualla koti- tai ulkomailla tilapäisesti työssä olevat
- sairaalahoidossa olevat (tilapäisesti)
- lomalla tai matkoilla olevat

Tietysti myös näitä henkilöitä on jäljitettävä, mikäli he muodostavat yhden hengen kotitalouden.

MENETTELY ECHP-TUTKIMUKSESSA SEURAAVISSA ERIKOIS-TAPAUKSISSA

Jos alkuperäisen kotitalouden kohdehenkilö on **kuollut** tehdään haastattelu kotitalouden muille jäsenille, mikäli talouteen jää muita otoshenkilöitä.

Jos kotitalouden kohdehenkilö/otoshenkilö on kuollut, eikä talouteen jää jäljelle yhtään otoshenkilöä (alkuperäiseen lähtöotokseen kuulunutta), ei jäljelle jäävää kotitaloutta haastatella.

Samoin menetellään **laitokseen** muuttaneiden kohdehenkilöiden/otoshenkilöiden kanssa. Mikäli kotitalouteen jää muita otoshenkilöitä, jäljelle jäänyt kotitalous haastatellaan. Jos jäljelle jäävässä kotitaloudessa ei ole yhtään otoshenkilöä, ei haastattelua tehdä.

Laitosväestöön kuuluvia ovat vanhainkodeissa, pitkäaikaisesti sairaalassa, koulukodissa tai vankilassa olevat tms. Vanhusten palvelutaloissa asuvat eivät sen sijaan kuulu laitosväestöön.

HUOM! Laitoksia eivät ole opiskelija-asuntolat eivätkä työsuhteasuntolat. Laitosväestöön eivät myöskään kuulu laitoksissa työskentelevät henkilöt, vaikka heidän asuntonsa olisikin laitoksen yhteydessä. Näillä kotitalouksilla on yleensä oma ruokatalouksensa. Laitosväestöön eivät myöskään kuulu asevelvollisuuttaan suorittamassa olevat.

Jos kohdehenkilö/otoshenkilö **kieltäytyy** haastattelusta, pyritään muut kotitalouden jäsenet haastattelemaan.

JOS KOTITALOUS ON HAJONNUT ELI KOTITALOUDESTA ON MUUTTANUT POIS HENKILÖITÄ:

ECHP:ssä seurataan kaikkia niitä henkilöitä, jotka kuuluivat kohdehenkilön kotitalouteen ensimmäisessä ECHP-haastattelussa vuonna 1996. ECHP:ssä jäljitetään siis myös kotitaloudesta poismuuttaneet uuden kotitalouden muodostaneet otoshenkilöt. Hajoamisen kautta syntyneille uusille talouksille tehdään kotitalousosan haastattelu sekä henkilökohtaiset haastattelut v. 1983 tai ennen sitä syntyneille.

4.4. Haastattelusta sopiminen

Kotitalouteen lähetetään kohdekirje. Kohdekirje suositellaan osoitettavaksi kaikille kotitalouden vuonna 1983 tai aikaisemmin syntyneille jäsenille, jotka haastatellaan henkilökohtaisesti. Suurissa talouksissa kirje osoitetaan koko kotitaloudelle. Kohdekirjeen yhteydessä lähetetään myös pieneksi lahjaksi tarkoitettu laskin ja palaute-moniste (Tutkittua tietoa elinoloista Euroopassa) tutkimuksen tuloksista.

Hajonneiden kotitalouksien tapauksissa lähetetään kohdekirje myös ”uudelle” kotitaloudelle.

Tutkimuksessa kerätään erikseen koko kotitaloutta koskevia tietoja ja lisäksi v. 1983 tai aikaisemmin syntyneet henkilöt haastatellaan henkilökohtaisesti. Haastatteluajan kohta pyritään sopimaan niin, että mahdollisimman moni erikseen haastateltavista kotitalouden jäsenistä olisi paikalla.

ECHP:n kotitalousosa **haastatellaan** kotitalouden ns. **viitehenkilöltä** (huom! on eri asia kuin kohdehenkilö, jota käytetään vain kotitalouden muodostamisessa). Viitehenkilön ominaispiirteitä käytetään tietoja luokiteltaessa tai esim. jos jokin kysytty etuus koskee useampaa kotitalouden jäsentä eikä sitä pystytä jakamaan jäsenkohtaisesti, merkitään se viitehenkilölle.

Ensisijaisena kotitalouden viitehenkilönä pidetään kotitalouden päämiestä, joka on henkilö, joka pääasiassa vastaa talouden toimeentulosta. Viitehenkilönä voi myös olla päämiehen puoliso tai vanhin kotitalouden jäsen. Jos viitehenkilöstä ei päästä yksimielisyyteen, asian ratkaisee kotitalous itse. Tällöin viitehenkilöksi tulee henkilö, joka parhaiten osaa vastata kotitalouden asioista.

Tärkeintä on, että viitehenkilöksi valittu todella vastaa koko kotitaloutta koskeviin kysymyksiin. **Viitehenkilön tulee pysyä samana paneelista toiseen. Vain yksi henkilö merkitään viitehenkilöksi.** Kohdelomakkeelle on tulostettu viitehenkilötieto (VIITE) viimevuotisesta haastattelusta.

Jo haastattelua sovittaessa kannattaa selvittää haastatellaanko samaa viimevuotista kotitaloutta vai onko kotitalouden kokoonpano muuttunut viime kertaan verrattuna.

Pääperiaate haastatteluissa on, että haastatteliija pysyy samana haastattelukerrasta toiseen ja hajonneet kotitaloudet pysyisivät samalla haastattelijalla. Jos kotitalous on muuttanut oman toimialueesi ulkopuolelle, eikä haastattelua voida tehdä puhelimitse, voidaan kuitenkin omiksi kohdenumeroiksi hajotetut taloudet siirtää toiselle haastattelijalle tehtäväksi. Jos kotitalous hajoaa tämän vuoden haastattelussa ja syntyy uusi ko-

titalous, tekee sama haastattelija kaikki samalle kohdenumerolle tulevat haastattelut (= hajonneet taloudet). Erikoistapauksissa kannattaa kysyä neuvoa keskusyksiköstä.

4.5. Haastattelutapa

Haastattelu pyritään tekemään ensisijaisesti **käyntihaastatteluna**. Jos koko kotitalouden tietoja ei saada kerralla, voi kotitalouteen tehdä toisen käynnin ellei haastattelua voi täydentää puhelimitse.

Puhelinhaastattelua voidaan käyttää tutkimuksessa **täydennyshaastatteluna**, jos kotitalouden jonkin jäsenen tiedot muuten jäisivät saamatta. Hajonneiden kotitalouksien tapauksessa voidaan jonkin osatalouden haastattelu tehdä puhelimitse, jos osatalous on muuttanut kauaksi haastattelijan omasta toimialueesta. Puhelinhaastattelun voi tehdä yhden hengen taloudelle, kuten myös taloudelle, joka muuten jäisi kadoksi.

Jos kotitalouden jäsenen henkilöosuuden tietoja ei pystytä saamaan käynnillä eikä puhelimitse, voidaan käyttää **sijaisvastaajaa**. Sijaisvastaajan tulee olla saman kotitalouden aikuinen. Sijaisvastaajaan tulisi kuitenkin turvautua ainoastaan ”viime hädässä”, koska henkilökohtaisessa osassa on myös mielipidekysymyksiä, joita ei voi esittää sijaisvastaajalle. Jos vastaajaksi merkitään sijaisvastaaja ei mielipidekysymyksiä tule lainkaan kysyttäväksi.

Muihin kohtiin, joihin sijaisvastaaja ei osaa vastata merkitään EOS = CTRL + E. Kieltäytyneen henkilön tietoja ei saa kysyä sijaisvastaajalta, vaikka muut kotitalouden jäsenet haastatellaankin.

4.6. Tutkimuksen jatkon esittely

EU-maiden tilastovirastossa Eurostatissa on päätetty jatkaa nykyistä ECHP:tä vielä vuosina 2000-2002. Tutkimusta tulevat jatkamaan kaikki ne Euroopan maat, joissa tätä samaa tutkimusta on tehty jo vuodesta 1994 lähtien. Meillä tutkimus on onnistunut kansainvälisesti arvioiden erityisen hyvin. Siitä suuret kiitokset haastattelijoille.

Vastaajille kerrotaan, että heitä tultaisiin haastattelemaan vielä kaksi kertaa, vuosina 2001 ja 2002 edellyttäen, että komissio myöntää rahoituksen tutkimusta varten. Seuraavat tutkimukset ovat tämänkertaista tutkimusta lyhyempiä. Lomakkeelta jätetään pois suurin osa nyt mukana olevista tulokysymyksistä. Myös edellisen tutkimuskerran vastauksia käytetään lomakkeen esitäyttöinä haastattelun nopeuttamiseksi.

4.7. Kadon pienentäminen

Jollei kohdetta tavoiteta sovittuna aikana, jätetään käyntikortti, jossa ilmoitetaan, että otat lähiaikoina uudelleen yhteyttä. Toinen käynti tehdään ilman etukäteisilmoitusta. Lisäkäyntejä voi tehdä muiden haastattelumatkojen yhteydessä. Jos jatkokäynnit aiheuttavat oleellisia lisäkustannuksia, on niistä neuvoteltava oman alueen yhteyshenkilön kanssa. Jos tutkimus uhkaa jäädä kadoksi, voidaan haastattelu kokonaisuudessaan tehdä puhelimitse.

Paneelin kadon minimoimiseksi on kotitalous pyritty saamaan mukaan seuraavalle kierrokselle, vaikka haastattelu olisi jäänyt kadoksi edellisellä haastattelukerralla. Tällaisia tälle kierrokselle yritettäviä ovat paitsi viime vuonna ei-tavatut kotitaloudet,

myös kiireisiin vedoten kieltäytyneet (katokoodi 120), sekä tapaukset jotka viime vuonna eivät kieltäytyneet, mutta aikaa ei saatu sovituksi (katokoodi 160). Näille tapauksille mainittiin viime vuonna uudesta yhteydenotosta. Vastaava käytäntö on ollut muissakin ECHP:tä tekevissä EU-maissa.

5. YLEISIÄ OHJEITA

5.1. Blaise-lomakkeen ohjeita

Oikea ulostulo lomakkeelta

Lomakkeelle on tehty muista lomakkeista poikkeavia varmistuksia, jotta monitahoisien lomakekokonaisuuden tiedot pysyvät järjestyksessä. Erityismenettely lomakkeelta poistuttaessa koskee haastattelun keskeyttämistä ja lomakkeen lopun kautta poistumista.

Lomakkeelta poistuminen keskeytyksen kautta

Lomake voidaan keskeyttää missä tahansa kohtaa, kunhan toimitaan alla olevan ohjeen mukaan.

Kun keskeytät kotitalouden haastattelun jatkaaksesi sitä toisella kerralla paina **CTRL + ENTER** -> valitse rinnakkaiskentistä **YHTEYDENOTTO -> 1** = käsittelyä jatketaan -> **SULJE LOMAKE VASTAAMALLA 9 -> LOPETA -> STATUS KESKEN.**

Kun lomakkeelle palataan jatkamaan haastattelua, valitaan ensin haastateltava talous (kohdassa kohdenumeron kotitaloudet ja linkkihenkilöt), tämän jälkeen end:llä päästään kohtaan, johon haastattelu keskeytettiin.

Lomakkeelta poistuminen lomakkeen lopun kautta

Kun kotitalouden kotiosan haastattelu ja kaikki kotitalouden henkilöosuudet (tai osa merkattu osittaiskadoksi) on tehty, näytölle tulee ko. talouden haastattelun tilanne henkilöittäin, tästä jatketaan näytön ohjeen mukaan 1:llä -> seuraavaksi merkataan tähän talouteen tehtyjen käyntien lukumäärä -> tullaan näyttöön ”tämä kotitalous on valmis” enter:llä seuraavaan näyttöön (-> jos haastattelussa on muodostunut saman kohdenumeron sisään uusi talous, tulee seuraavaksi näyttöön vielä kaikkien osatalouksien haastattelun tilanne, josta jatketaan näytön ohjeen mukaan 1:llä) -> tullaan haastattelun loppuun. Kiitoksia haastattelusta. 1. LOP.

Kun tullaan lomakkeen loppuun ja on painettu 1, EI SAA PALATA TAKAISIN SELAAMAAN LOMAKETTA, VAAN ON TULTAVA ULOS LOMAKKEELTA OTOSLISTAAN SAAKKA. Jos kyseessä on tänä vuonna ha-

jotettu talous ja lomakkeelle pitää päästä takaisin tekemään toisen talouden haastattelua merkataan kohteen status kesken.

Haastateltavan talouden valinta

Vuoden 2000 otoksessa on ensimmäistä kertaa hajonneet taloudet erotettu omiksi kohdenumeroiksi (otosyksiköiksi). Hajonneet taloudet ovat nyt vapaasti valittavissa haastatteluun otoslistalta. Hajonneet taloudet tunnistaa samaan joukkoon kuuluviksi kohdenumeron perusteella. Kuusinumeroisesta kohdenumerosta viisi ensimmäistä numeroa ovat samoja. Hajotetut kotitaloudet ovat koneen otoslistassa allekkain (myös paperiotoslistalla).

Erillisiksi kohdenumeroiksi erotetut taloudet pyritään pitämään yhdellä haastattelijalla, jotta tilanne pysyisi hallinnassa sellaisissakin tapauksissa, joissa henkilöt muuttavat osataloudesta toiseen.

Tämän vuoden haastattelussa muodostuu kokonaan ”uusi” talous (saman kohdenumeron sisään) vain siinä tapauksessa, että kys. M1. ”Kuuluuko xx kotitalouteenne haastatteluhetkellä?” vastataan vaihtoehdolla EI ja kysymyksessä M2 (= miksi ei kuulu?) vastataan vaihtoehdolla 2 (= muuttanut eri kotitalouteen) ja jatkokysymyksessä (mihin muuttanut?) vastataan vaihtoehdolla 3 (= muuttanut muuhun talouteen).

Kun tämän vuoden haastattelussa syntyy em. tavalla uusi kotitalous, näkyvät lomakkeelle uudelleen mentäessä lomakkeen alussa kohdenumeron kotitaloudet linkkihenkilöineen. Haastateltava talous valitaan antamalla linkkihenkilön nimen edessä oleva numero (splittinnumero). Haastattelujärjestys syntyneiden osakotitalouksien kesken on vapaasti valittavissa listalta.

Saman kohdenumeron sisään muodostuvat osataloudet tehdään aina talous kerrollaan ja lomakkeelta tullaan kokonaan ulos, (status merkataan kesken) ennen kuin siirrytään toiseen osatalouteen. Toisesta osataloudesta ei saa palata takaisin alkuun talouksien valintatauluun ja vaihtaa taloutta samalla istunnolla.

Lomakkeelle uudelleen mentäessä, linkkihenkilön nimen perässä suluissa näkyy kotitalousosan haastattelun tila voimassa olevan tilanteen mukaisesti. Kotitalousosaa aloitettaessa tilassa lukee ”haastattelematta”. Kun haastattelussa on edetty varsinaisiin kotitalousosan kysymyksiin (merkintäsarake vasemmassa laidassa tunnus ”koti”) lomakkeen tilaa kuvaa teksti ”aloitettu”. Jos kotitalousosan lopussa, (kohdassa onko tämä kotitalousosan haastattelu valmis=1 tai kesken=2) on valinnut vaihtoehdon kesken, lomakkeen tilaa kuvaa teksti ”kesken”. Kun kotitalousosa on kokonaan haastateltu lomakkeen tilaa kuvaa teksti ”tehty”.

Kotitalouden muodostaminen ja haastattelun eteneminen

Haastattelu aloitetaan päivittämällä viimevuotinen kotitalouden rakenne haastatteluhetkeen. Näytössä ”kohdenumeron xxxxx kotitaloudet ja linkkihenkilöt” valitaan haastateltava talous. Ensimmäistä kertaa lomakkeelle mentäessä ko. kohdassa on vain yksi talous, koska hajonneet taloudet on erotettu omiksi otosyksiköiksi (kohdenumeroiksi).

Seuraavalla näytöllä näkyvät valitun talouden henkilöt viimevuotisen tilanteen mukaan. Henkilön nimen perässä on suluissa tunnus (OH) alkuperäisen kotitalouden otoshenkilöillä. Tämän jälkeen käydään henkilöt yksitellen läpi, kysymällä ”Kuuluuko xxxx kotitalouteenne haastatteluhetkellä? Jos henkilö ei enää kuulu haastatteluhetkellä kohdehenkilön/linkkihenkilön talouteen, poistetaan henkilö taloudesta, kysytään syy miksi ei kuulu ja ajankohta poistumiselle. (Kts. ohje kohdehenkilön/linkkihenkilön poistamisesta).

Kun kaikki esitetyt henkilöt on käyty läpi, kysytään lopuksi ”kuuluuko kotitalouteenne vielä muita kuin nämä x henkilöä? Jos talouteen on tullut lisää henkilöitä, kysytään ja lisätään näytön ohjeiden mukaan uusien jäsenten tiedot.

Hajonneiden talouksien erottamisesta johtuen on kysymyksiin, jotka liittyvät henkilön taloudesta poistamiseen tai lisäämiseen lisätty vastausvaihtoehtoja tai lisäkysymys.

Jos henkilö on muuttanut eri kotitalouteen (kys. M2=2) kysytään uusi lisäkysymys ”mihin muuttanut?”. Kysymyksessä on vastausvaihtoehdot: 1 = muuttanut vanhaan osatalouteen, (josta on oma kohdelomake), 2 = muuttanut vuoden 2000 haastattelussa muodostettuun osatalouteen, 3 = muuttanut muuhun kotitalouteen (vain tästä 3. vaihtoehdosta syntyy uusi osatalous).

Jos henkilö lisätään kotitalouteen on kys. M3:ssa uusi vastausvaihtoehto 6 = tullut vanhasta osataloudesta (”vanha lisättävä henkilö”).

Kun kotitalouden henkilöt on päivitetty (=vastattu ettei kuulu enää muita) tulee näyttöön teksti ”tämän talouden rakenne on nyt selvä. Seuraavaksi kotitalouskohtaiset kysymykset”. Tästä kohdehenkilön/linkkihenkilön talouden haastattelu etenee kotitalousosaan ja henkilöhaastatteluihin.

Jos kotitalous hajotetaan tämän vuoden haastattelussa ja haastattelu tehdään ensin taloudesta poismuuttaneelle osataloudelle, joudutaan ensin poistamaan toiseen kotitalouteen muuttaneet henkilöt, jonka jälkeen haastattelu keskeytetään (ctrl + enter -> yhteydenotto -> 1 = käsittelyä jatketaan -> sulje lomake 9:llä -> lopeta -> status kesken) ja palataan otoslistaan saakka, jonka jälkeen tullaan uudelleen saman lomakkeen alkuun, josta valitaan uusi syntynyt osatalous haastateltavaksi.

Kohdehenkilöä tai linkkihenkilöä ei poisteta kotitaloudesta, jos talous hajoaa

Jos talous on hajonnut ja **kohdehenkilö/linkkihenkilö** on **muuttanut** pois viimevuotisesta kotitaloudesta muodostaen ”uuden” osatalouden, ei kuitenkaan poisteta taloudesta kohdehenkilöä (jäsen 01) tai osatalouden linkkihenkilöä (ensimmäisenä mainittu henkilö), vaan merkataan muut jäsenet muuttaneiksi ja kohde/linkkihenkilö jää alkuperäiseen talouteensa.

Jos kohdehenkilö/linkkihenkilö on muuttanut jo olemassa olevaan osatalouteen, valitaan kys. M1:ssä uusi vaihtoehto 7 = kohdehenkilö/linkkihenkilö muuttanut vanhaan osatalouteen.

Kotitalouden rakenteen merkintä kun kohdehenkilö/linkkihenkilö on kuollut tai pysyvästi laitoksessa

Jos kohdehenkilö (jäsen 01) tai osatalouden linkkihenkilö on kuollut tai pysyvästi laitoksessa ja talouteen jää muita otoshenkilöitä, valitaan kohdehenkilölle / linkkihenkilölle kohdassa ”kuuluuko xx kotitalouteen haastatteluhetkellä” vaihtoehto 5 (”kohdehenkilö / linkkihenkilö kuollut”) tai vaihtoehto 6 (”kohdehenkilö / linkkihenkilö pysyvästi laitoksessa”). Muut talouden henkilöt merkitään kuuluvaksi jäljellä olevaan talouteen. Kuolleen tai laitokseen muuttaneen kohde/linkkihenkilön jäljelle jäävästä taloudesta ei synny tässä tapauksessa uutta kotitaloutta.

Menettely vahingossa talouteen lisätyn henkilön kanssa

Jos vahingossa on lisännyt jäsenen talouteen vaikka ei kuuluisikaan lisätä, virheen pystyy korjaamaan merkitsemällä kohtaan ”kuuluuko kotitalouteen” vaihtoehdon 4 ”lisätty henkilö ei kuulunutkaan talouteen”. Kun haastattelun lopuksi tullaan kotitalouden haastattelun tilannenäyttöön, näkyy virheellisesti lisätty henkilö talouden jäsenenä huomautuksella ”lisätty virheellisesti”, muihin lomakkeen kohtiin sillä ei ole vaikutusta.

Tyhjäksi jäävä osatalous

Jos ensin on vahingossa poistanut henkilön taloudesta ja tehnyt korjauksen lisäämällä henkilön takaisin, syntyy tästä turha ”tyhjä splitti”, joka näkyy omana taloutenaan lomakkeen alussa kotitalouksien listassa. Näin syntynyt turha splitti merkitään **osittaiskadoksi katokoodilla 610** (= osatalous muodostettu vahingossa).

Lomakkeen alussa valitaan haastateltavaksi taloudeksi ko. tyhjä osatalous. Merkitään ko. henkilö talouteen kuuluvaksi ja täytetään lomaketta kunnes ollaan kohdassa ”haastatellaanko tämän talouden tiedot nyt?” jossa valitaan vaihtoehto 2 = osatalouden kato. Osittaiskadon merkinnän jälkeen, kotitalouksien valintalistassa ko. tyhjä talous näkyy katona.

Jos lomakkeelle jää osatalous, johon ei ole jäänyt yhtään haastateltavaa henkilöä (muuttaneet toisiin osatalouksiin), osatalous merkitään **osittaiskadoksi katokoodilla 620** (=osatalouteen ei jäänyt yhtään henkilöä).

Jos lomakkeelle jää osatalous, jossa jäljelle jääneet henkilöt eivät ole otoshenkilöitä, merkitään osatalous **osittaiskadoksi katokoodilla 630** (= osatalouteen ei jäänyt yhtään otoshenkilöä).

Henkilöosan haastattelu

Kotitalousosan kysymysten jälkeen näytölle tulee teksti ”Kotitaloushaastattelu lopui. Kotitalouden haastateltavat jäsenet” ja luettelo henkilökohtaisesti haastateltavista kotitalouden jäsenistä. Henkilöhaastatteluihin edetään näytön ohjeiden mukaan.

Jos henkilöhaastattelut tehdään jäsennumerojärjestyksessä painetaan ”enter”, jolloin tullaan ensimmäisen henkilön haastatteluun. Jos halutaan haastatella muussa järjestyksessä, joudutaan ohittamaan edellä olevat henkilöt vastaamalla kunkin henkilön kohdalla vaihtoehdolla ”haastatellaan myöhemmin”. Enää ei ole mahdollista haastatella henkilöitä vapaassa järjestyksessä rinnakkaiskentiltä valitsemalla.

Katojen merkitseminen koneelle

Jos haastattelu kokonaisuudessaan jää kadoksi, lomake avataan ja **vastataan kotikunta -kysymykseen saakka**, jonka jälkeen merkitään kadoksi (ctrl + enter -> kato kohde -> valitaan katokoodi -> sulje 9:llä -> lopeta -> status kato).

Osatalouden kato

Jos tämän vuoden haastattelussa muodostunut uusi osakotitalous (yhden kohdenumeron sisällä kaksi tai useampia talouksia) jää kadoksi, tehdään koneelle **osittaiskato** valitsemalla kohdassa ”haastatellaanko tämän talouden tiedot nyt” **vaihtoehto 2 = osatalouden kato**.

Seuraavalle näytölle avautuu katokoodisto. Katokoodin merkinnän jälkeen näyttöön tulee ko. kotitalouden haastattelun tilanne, jatketaan näytön ohjeen mukaan 1:llä, täytetään käyntien määrä, tullaan näyttöön ”tämä kotitalous on valmis”.

Tämän jälkeen näytölle tulee vielä toisten osatalouksien haastattelun tilanne, jonka jälkeen ollaan kohdassa ”haastattelu loppu” paina 1.

Tiedot talletetaan ja merkataan lomakkeen status haastateltu, jos kaikki taloudet ovat valmiita tai status kesken, jos vielä jatketaan toisen osatalouden kanssa haastattelua.

Osatalouden katoa ei saa tehdä keskeytyksen kautta (ctrl + enter + kato), koska silloin kaikki osataloudet tulevat kadoksi. Ennen kuin pääsee lomakkeella osittaiskadon merkintäkohtaan, on vastattava kotitalouden kokoonpanoa ja kotikuntaa koskeviin kysymyksiin.

Jos kotitalouden rakenne ei ole katotapauksista tiedossa, hyväksytään koneella oleva rakenne.

Osittaiskadon merkintään tulee kiinnittää erityistä huomiota. Virheellinen osittaiskadon merkintä on tuottanut jatkokäsittelyyn suuria ongelmia aikaisempina vuosina.

Henkilöhaastattelun katomerkintä

Jos yksittäinen henkilöhaastattelu jää kadoksi, tehdään henkilöstä **osittaiskato** ennen henkilöhaastattelun alkua kysymyksessä ”VASTAAKO XX?” merkitsemällä vaihtoehto 3 = kato.

5.2. Lomakkeiden palautus

Vastaukset lähetetään modeemin avulla päivittäin, jos haastatteluja on päivän aikana tehty. Kohdelomakkeet palautetaan viikoittain sen jälkeen kun kotitalous on kokonaisuudessaan haastateltu.

5.3. Yhteyshenkilöt

ECHP:n tietosisältöön liittyvistä asioista vastaavat Irmeli Penttilä (1734 3253), Marie Reijo (1734 2547) ja Tuula Kuula (1734 3496). Mikrojen toimintaan ja kenttätyöhön liittyviin asioihin vastaa oman alueesi kenttäsihteeri ja aluepäälikkö.

5.4. Töiden laskutus

Kenttätyöt laskutetaan projektinumerolla EL00H.

6. ELINOLOTUTKIMUS 2000:N KYSYMYSKOHTAISET OHJEET

6.1. Kotitalouden muodostaminen

Kotitalouden määritelmä

Kotitalouteen kuuluvat ne henkilöt, jotka asuvat ja ruokailevat yhdessä tai jotka muuten käyttävät tulojaan yhdessä. Määritelmä merkitsee yleensä sitä, että

- avio- tai avoliitossa asuvat kuuluvat samaan kotitalouteen
- toisella paikkakunnalla työskentelevät kuuluvat kotitalouteen, mikäli he osallistuvat kotitalouden tulojen hankintaan
- asevelvollisuutta suorittamassa olevat kuuluvat kotitalouteen,

mutta

- alivuokralaiset, kotiapulaiset ja täysihoitolaiset muodostavat oman kotitaloutensa
- toisella paikkakunnalla tai omassa asunnossa asuvat opiskelijat, mikäli he elävät pääasiassa omilla tuloilla tai opintolainoilla, muodostavat oman taloutensa
- yhdessä (esim. soluissa) asuvat opiskelijat muodostavat kukin oman kotitaloutensa, paitsi jos he ovat naimisissa tai avoliitossa
- sijaiskotilapset otetaan mukaan, jos kotitalous pitää järjestelyä pysyväisluontoisena.

Syytinkiläiset otetaan mukaan, jos kotitalous pitää heitä jäsenenään ja kotitalouden tunnusmerkit pääosin täyttyvät.

M1–M13 Kotitalouden kokoonpano

Kohdehenkilön kotitalouden kokoonpano on esitätetty Capi-lomakkeelle. Kohdelomakkeelle kohtaan C on esitätetty tämä sama kotitalous. Haastattelija tarkistaa kotitalouden kokoonpanon haastatteluajankohtaa vastaavaksi edellä esitetyn kotitalouden määritelmän mukaan.

M3B Kuuluiko jäsen alkuperäiseen otoskotitalouteen?

Jos tämä henkilö oli mukana vuoden 1996 ECHP otostaloudessa, vastaa KYLLÄ. Tarvitsemme tiedon, jotta voimme seurata myöhemmin kaikkia v. 1996 otostalouteen kuuluneita henkilöitä, vaikka he olisivat välillä olleet jonkun toisen kotitalouden jäseniä.

Lomakkeella on kysymys sukunimen muuttumisesta (M8B). Jos sukunimi on muuttunut, kirjoita uusi nimi M8C:hen.

Tietosuojaesitys esitätettyjen henkilöiden henkilötunnuksista vain henkilöiden syntymävuosi näkyy näytöllä. Kotitalouteen tulleesta uudesta henkilöstä kirjoitetaan aina, jos vain saadaan, täydellinen henkilötunnus. Jos et saa sitä täydellisenä, kirjoita henkilötunnus-kenttään seitsemän merkkiä:

Syntymäaika 6-numeroisena = ppkkvv ja seitsemäntenä syntymävuosisadan merkki – tai +. Viiva merkitsee 1900-lukua ja + 1800-lukua.

Esimerkkejä:

2. helmikuuta 1991 syntynyt kirjoitetaan: 020291–.

10. maaliskuuta 1899 syntynyt kirjoitetaan: 100399+.

Syntymävuosi riittää, jotta henkilön tiedot voidaan haastatella. Ilman niiden antamista ei lomakkeella päästä eteenpäin. Tyhjästä henkilötunnuskentästä päästään sv-kenttään enter-näppäimellä.

Jos syntymäajasta ei saada mitään tietoa, tee arvio syntymävuodesta ja kirjoita syntymävuosi 4-numeroisena sv-kenttään. Tämän lisäksi kirjoita huomautusnäyttöön tieto, että tämän henkilön syntymävuosi on arvioitu. Jos saat syntymäkunnan tai entisen sukunimen, kirjoita myös se. Tämän jälkeen voit jatkaa haastattelua myös hänen osaltaan tavalliseen tapaan. Näissä tapauksissa koetamme muiden henkilötietojen perusteella jäljittää oikeaa henkilötunnusta jälkikäteen. Sitä varten kuitenkin täytyy esimerkiksi nimitietojen olla mahdollisimman täydellisiä ja oikein kirjoitettuja.

6.2. Yleisiä ohjeita

Tutkimuksen kaikki kysymykset on tarkoitettu kysyttäväksi mahdollisimman samalla tavoin kaikissa EU-maissa. Maiden kulttuurierot ja erot ihmisten elinoloissa eri puolilla Eurooppaa kuitenkin vaikuttavat siihen, miten luontevaa samaa asiaa on kysyä eri maissa. Tämän tutkimuksen kysymykset on alunperin laadittu englanniksi. Kysymykset on englanninkielestä sovitettu Suomen oloihin. Ulkopuolinen kielenkääntäjä on kääntänyt suomenkieliset kysymykset takaisin englanniksi, joita Eurostatin eli EU-maiden tilastoviraston tutkijat vertaavat laatimiinsa alkuperäisiin englanninkielisiin kysymyksiin. Näin voidaan varmistaa kysymysten sisällöllinen yhdenmukaisuus.

ECHP-tutkimukseen tarvitaan **kotitalouden kokoonpano haastatteluhetkellä**. Lomakkeella on valmiina edellisen tutkimuskerran kokoonpano. Se pitää päivittää haastatteluhetkeen 2000. Asuntoa, ammattia ja toimialaa koskevissa kysymyksissä on käytetty esitäyttötietoa edellisestä haastattelukerrasta. Kysymyksen jälkeen lukee suluissa teksti, mitä kohde on viime haastattelussa ilmoittanut. Muuta tieto, jos se ei pidä paikkaansa. Esimerkiksi asunto ja ammatti kysytään ECHP:ssä myös haastatteluhetkellä.

Henkilöhaastattelu

Lomakkeella kysytään haastattelukertaa kolmessa kohtaa (polkurakenne ratkaisee montako kertaa se kysytään). Tällaisia kohtia ovat H4, H113 ja H359. Haastattelukerta-kysymykset ovat erittäin kriittisiä kohtia. Jatkokysymykset poluttuvat haastattelukerran mukaan. Jos haastattelukerta ei ole oikein, ohjautuu haastattelu virheelliselle polulle. **Kaikki vuonna 1983 tai aikaisemmin syntyneet haastatellaan** henkilölomakkeella. Vuonna 1983 syntyneet haastatellaan nyt ensimmäistä kertaa.

Kortit

Kortteja käytetään sitä mukaa kun ne tulevat vastaan. Kaikkia kortteja ei aina tarvita, vaan niistä osa voi jäädä pois hyppöjen vuoksi. Esimerkiksi vain osa-aikatyötä tekeville kysytään syytä osa-aikatyön tekemiseen. Seuraa vain kortin numeroa.

Esitäyttö

Osa lomakkeen kysymysten vastauksista on täytetty etukäteen vuoden 1999 haastattelun tiedoin. Tiedot koskevat lähinnä asuntoa, ammattia ja toimialaa.

Esitetyt tiedot ovat joko näkyvillä lomakkeen yläreunassa tai valmiina vastauskentässä. Mikäli tieto pitää paikkansa, vie se vastaukselle varattuun kenttään tai hyväksy vastauskentässä suoraan enterillä. Muutoin korjaa oikea tieto vastauskenttään.

Huomautusnäyttö

Lomakkeen jokaisen kysymyksen kohdalla on tarvittaessa mahdollisuus kirjoittaa ylimääräistä tietoa huomautusnäytölle < CTRL+H >.

Kontrollit

Lomakkeella on tarkistusehtoja. Lähes kaikissa numeerisissa vastauskentissä on ylä- tai alarajatarkistuksia. Jos vastaus on hyvin lähellä ylä- tai alarajaa, tulee näyttöön tarkistuspyyntö. Jos kirjoitettu vastaus on oikein, mene eteenpäin pakkohyväksynnällä. Jos vastaus on virheellinen, tee korjaus ja jatka haastattelua.

Lomakkeella on myös loogisuustarkistuksia. Henkilölomakkeen alussa yli 15 tuntia työskentelevä ei voi esimerkiksi työskennellä alle 15 tuntia viikossa kysyttäessä työtuntien määrää jatkossa. Jos ristiriitaisia tietoja viedään lomakkeelle, tulee näyttöön tarkistuspyyntö. Etene tällöin ohjetekstin mukaan.

Tarkistusten tarkoituksena on parantaa aineiston laatua ja vähentää jälkikäteen tarvittavia korjauksia.

Tulojen kysyminen

Eri rekisterilähteistä saatavat tiedot ovat korvanneet suurimman osan tulotietoja. Tänä vuonna tulotietoja kysytään kuitenkin aikaisempia vuosia yksityiskohtaisemmin Eurostatin haastattelu- ja rekisteritietojen vertailtavuuteen liittyvän tutkimushankkeen vuoksi. Tutkimuskohteena ovat tulot. Ansio- ja omaisuustulojen ohella tämän vuoden haastattelussa kysytään saatuja sosiaalietuuksia. Suurin osa uusista kysymyksistä liittyy edeltäneen vuoden tuloihin. Tietoja kartoitetaan kuten vuonna 1996, mutta ei aivan yhtä eritellysti.

Tulojen kysymisen tarkoituksena on alunperin ollut, että tuloerä saataisiin ensisijaisesti suoraan markkamääränä. Luokitellun tiedon kysymiseen ei pidä mennä liian nopeasti, vaan koetetaan ensisijaisesti saada kyseinen markkamäärä. Tällainen kohta on KoKys 84–86.

Eri jäseniltä tuloja kysyttäessä on tärkeätä, että sama tulo ei esiinny päällekkäisesti usealla jäsenellä. Periaatteena on, että kotitalouden yhteiset tai useammalle jäsenelle tulleet tulot kirjataan viitehenkilölle, yleensä jommalle kummalle vanhemmista. Yhteiset tuloerät voidaan jakaa myös tasan jäsenille. Tasanjako saattaa usein olla työlästä varsinkin, jos saajia on useita. Niissä tapauksissa yhteinen tulo on selkeintä laittaa vain yhdelle, joka pääasiassa on vastannut rahan käytöstä. Nämä tapaukset saattavat tulla eteen esimerkiksi kysyttäessä sukulaisilta saatua raha-apua (HeKys 329). Pääasia on, että koko tulomäärä ei esiinny päällekkäin perheenjäsenillä.

6.3. Kotitalouskohtaiset kysymykset

Kotitalouden rakennekysymysten jälkeen kysytään tämänhetkistä kotikuntaa. Asuin-kunta ei välttämättä ole sama kuin virallinen kirjoillaolokunta. Jos kunta on muuttunut, vastataan kohtaan "Onko kotitalouden kotikunta edelleen XXX ?" = EI. Kohdassa "Mikä on uusi kotikunta?" painetaan välilyöntinäppäintä, jolloin saadaan esiin kunta-luettelo. Kirjoita syöte-kenttään uuden kunnan nimi. Palkin tultua oikean kunnan nimen kohdalle paina enter. Vastaava kuntakoodi tallettuu tällöin kahteen kenttään Fkuntak ja Kotikunt.

H070010

KoKys 1 Nykyinen asunto

Jos asunto on sama kuin viime vuoden tutkimuksessa, hypätään H070070:aan.

H070030–H070060

KoKys 3–6 Asuinpaikka

Kysymysten tarkoituksena on saada tietoa haastateltavan (= viitehenkilön) liikkumisesta tietyn alueen (kunta, maa) sisällä. Muuttamisella tarkoitetaan pysyvää siirtymistä osoitteesta toiseen. Kirjoillaolokunta (verotuskunta) ei ole ratkaiseva. Viitehenkilön asuminen esimerkiksi työpaikan vuoksi eri asunnossa työviikon aikana ei ole muuttamista, jos hän muulloin asuu muun kotitalouden kanssa kotitalouden varsinaisessa asunnossa.

Kysymyksessä 6 on tärkeätä, että muuton syy luokitellaan 1) työhön liittyviin, 2) asumiseen liittyviin ja 3) muihin henkilökohtaisiin syihin. Näytön vaihtoehdoissa on hie-man kuvattu, mitä nämä syyt voisivat olla. Vastaajan täytyy päättellä, mihin näistä kolmesta ryhmästä tärkein muuton syy kuuluu.

H070070

KoKys 7 Talotyyppi

Talotyyppin voi merkitä kysymättä, jos voit todeta asian itse.

Yhden asunnon pientaloihin merkitään esim. omakotitalot ja maalaistalot.

Rivitalo on asuinrakennus, joka käsittää kolme yhteenrakennettua asuntoa. Asuntoihin on oma sisäänkäynti suoraan ulkoa. Paritalot ja rivitalot kuuluvat samaan luokkaan.

Ketjutalo käsittää vähintään kolme asuntoa, jotka autotallien, varastojen tai suojakatojen avulla ovat yhteenrakennettuja ja joilla jokaisella on oma sisäänkäynti suoraan ulkoa. Ketjutalot rinnastetaan rivitaloihin.

Kerrostalolla tarkoitetaan asuinrakennuksia, joissa on vähintään kolme asuntoa vähintään kahdessa kerroksessa. Myös eräät puutalot esim. vanhoissa kaupungeissa tai tehdasyhdyskunnissa katsotaan tässä kerrostaloiksi, vaikka tämä ei ehkä vastaakaan yleistä käsitystä kerrostaloista. Kerrostaloista halutaan myös asuntojen lukumäärä (alle 10, 10 tai enemmän), jotta saadaan tieto suurehkoista asutokomplekseista.

Muu asuinrakennus: Esim. virastojen, koulujen tai teollisuusrakennusten yhteydessä olevat asuinhuoneistot.

H070080 KoKys 8 Asunnon ja huoneiden lukumäärä

Vain omassa käytössä olevat huoneet lasketaan mukaan. Huonelukuun ei lasketa niitä huoneita, jotka on vuokrattu alivuokralaiselle, annettu syytinkinä, työsuhteen perusteella tai ilmaiseksi toiselle kotitaloudelle. Yrityksen toimitila tai huone otetaan mukaan huoneiden lukumäärään vain siinä tapauksessa, että sitä tai niitä käytetään todella myös yksityiskäytössä. Pelkästään yrityksen toimintaan käytettyjä tiloja ei oteta mukaan. Jos asunnon keittotila toimii myös muuna tilana (esim. tupa tai ruokailuhuone), otetaan se huoneiden lukumäärään mukaan. Erillistä keittiötä ei sen sijaan oteta mukaan (ks. määritelmä seuraavassa kohdassa).

Kaikkia asuinhuoneita ei välttämättä tarvitse käyttää asumiseen, mutta ne lasketaan kuitenkin huoneistoalaan, esim. maalaistalojen talvisin kylminä pidettävät huoneet (jos niissä on lämmitysmahdollisuus).

H070090–H070140 KoKys 9–14 Asunnon varusteet

Erillinen keittiö: Ruoanvalmistukseen tarkoitettu tila katsotaan keittiöksi, jos sen lattian kokonaispinta-ala – tiskipöytien, kaappien yms. viemä tila mukaan luettuna – on vähintään 7 m² ja siihen tulee päivänvalo suoraan ikkunasta.

Keittiöksi katsotaan myös tupa, ns. tupakeittiö, avokeittiö ja baarikeittiö + keittokomero, jos niiden lattiapinta-ala on vähintään 7 m² ja niissä on ikkuna.

Mukaan ei lasketa keittokomeroa (pienempi kuin 7 m² eikä omaa ikkunaa), keittokaappia, keittonurkkausta tai yhteisen keittotilan käyttömahdollisuutta.

Keskuslämmitys: Keskuslämmitys voidaan yleisesti ottaen jakaa kolmen tyyppiseen lämmitystapaan. Vesikeskuslämmityksessä rakennusta lämmitetään kiertävällä vedellä, ilmakeskuslämmityksessä kiertävällä ilmalla. Suorassa sähkölämmityksessä rakennusta lämmitetään suoraan sähköverkkoon kytketyn lämpöpatterin tms. avulla. Keskuslämmitykseksi ei sen sijaan lueta uuni- tai kamiinalämmitystä, jossa lämmitys tapahtuu puilla tai muulla polttoaineella lämpöä varastoivan muurin (uunin) avulla.

Ulko-oleskelupaikka: Tähän sisältyvät myös jaetut tai yhteiset puutarhat, kattopuutarhat, patiot, kuistit tai suuret ulkoparvekkeet. Eivät kuitenkaan ranskalaiset parvekkeet.

H070150–H070230 KoKys 15–23 Asumisen haitat

Kysymyksen tavoitteena on selvittää haastateltavan omia tuntemuksia: Kokeeko hän itse jonkin luetelluista kohdista haitaksi asunnossaan. Kysymyksessä ei viitata yleisiin, objektiivisiin standardeihin siitä, mikä katsotaan ongelmaksi.

Naapureiden aiheuttama melu kattaa sisältä kuuluvan melun. Kaikki muu melu tulee ulkoa kuuluvan tms. melun kohtaan.

Pimeys tai valon puute: Vastaus on 'kyllä', jos haastateltava kokee jonkin asuntonsa huoneista liian pimeäksi, ei välttämättä kaikkia.

Riittävien lämmitysmahdollisuuksien puute: Kysymyksellä tarkoitetaan lähinnä lämmitysvälineiden ja -menetelmien aiheuttamia ongelmia. Myös korkeat lämmityskustannukset voivat olla haitta, mikäli ne ovat tyypillisiä ko. lämmitysjärjestelmälle ja rajoittavat haastateltavan asunnon lämmitystä.

H070240

KoKys 24 Asunnon hallintaperuste

Kysymys sisältää vaihtoehdot 'Omistaja - Vuokralainen, maksaa vuokraa - Vuokralainen, ei maksa vuokraa'. Tässä vuokralainen saa olla pää- tai alivuokralainen. Erottelu tehdään vain siinä, maksaako vuokraa. Vuokraa ei makseta esim. silloin, jos on saanut työsuhdeasunnon ilmaiseksi tai esim. vanhemmat antavat asunnon vuokratta. Sen sijaan, jos asukas saa asumistukea koko vuokran verran, hänet merkitään kuitenkin vuokranmaksajaksi.

Perikunnan ollessa asunnon omistaja kysymykseen voi kohteen kannalta tulla joko omistusasunto tai vuokra-asunto. Esim. jos perikunta asuu kokonaisuudessaan tai suurin osa siitä asuu ko. asunnossa, niin asunto on omistusasunto. Tällaisia perikuntia ovat esim. leskeksi jäänyt puoliso lapsineen. Jos perikunnassa on useita omistajajäseniä ja yksi jäsenistä (perheineen) asuu siinä, niin asunto käsitetään silloin vuokra-asunnoksi.

Luontaisetusasunnot, osuuskunta-asunnot, opiskelija-asuntolat ja muut vastaavat ovat vuokra-asuntoja. Asumisoikeusasunnossa asuva on maksanut oikeudestaan asua rahassumman, jonka hän saa takaisin, kun muuttaa pois asunnosta. Hänet rinnastetaan vuokralla asujaksi. Osto-oikeus eli osaomistusasunnot rinnastetaan asumisoikeusasuntoihin (vuokra-asuntoihin). Niissä asukas ostaa aluksi osuuden ja asuu vuokralla kymmenen vuotta, jonka jälkeen hänellä on oikeus ostaa asunto omakseen.

H070250–K25

KoKys 25–25A Asuntolainat ja asunnon korjauslainat 31.12.1999

Tämä kysytään kaikilta. Myös vuokralla asujalla voi olla lainaa aikaisemmista omistusasunnoistaan. Asuntolainat kysytään kaikista kotitalouden käytössä olevista asuntolainoista. Lainoihin lasketaan mukaan myös korjaus- ja laajennuslainat.

Jos kotitaloudella on lainaa haastatteluhetkellä, mutta sitä ei ollut vielä viime vuoden lopussa, vastaa näin: 25 = kyllä, 25A = 0 mk, 26 = lyhennykset ja korot mk/kk. Jos tietää vain vuositasolla, kirjoita huomautus <CTRL + H>.

H070280

KoKys 28 Omistusasujan asumismenojen raskaus

Asumismenoilla tarkoitetaan kysymyksessä kaikkia asumiseen liittyviä menoja, esim. lainan lyhennyksiä ja korkoja, yhtiövastikkeita, vuokria, energia- ja vesimaksuja, kiinteistöveroja jne.

H070300 KoKys 30 Vuokranantaja

Asunto voi olla kenen tahansa kotitalouden jäsenen työnantajan tarjoama työsuhdeasunto. Jos yhdistys, valtio tai kunta on tarjonnut asunnon vuokralle työnantajana, se merkitään työnantajalta saaduksi.

H070310–H070320 KoKys 31–32 Vuokralaisen tai alivuokralaisen vuokra

Vuokramenot kysytään bruttona lukien mukaan erilaiset samassa yhteydessä maksetut käyttömaksut (esim. lämmitys, sähkö, sauna, vesi, autopaikka). Jos asunto on saatu esim. sukulaisen, työnantajan yms. kautta ja siitä ei koidu mitään menoja haastateltavalle tai hänen taloudelleen, tulee edellä kysymyksessä 24 valita vaihtoehto 'Asunnosta ei makseta vuokraa'.

Jos kotitalous saa asumistukea, sitä ei vähennetä vuokrasta. Jos kohde tietää vuokran vain tuen vähentämisen jälkeen, merkitse se sille varattuun kohtaan Kokys 32. Vuokranmaksukuitista voi saada lisätietoa.

H070330–H070390 KoKys 33–39 (Ali)vuokralaisten muut asumismenot

Kysyttyihin alakohtiin tulee KYLLÄ vain silloin, jos edellä kysytty vuokra tai käyttömaksut eivät kata kysyttyä menoerää. Sillä ei ole väliä, kuka on maksun saaja. Normaalitytilanteessa esim. sähkö- ja kaasulaskut jokainen maksaa suoraan asianomaiselle sähkölaitokselle tai kaasulaitokselle, jolloin merkitään KYLLÄ. Jos vuokra jo kattaa kysytyn asian tai se (esim. vesimaksu) maksetaan vuokran yhteydessä, merkitään EI.

H070400 KoKys 40 (Ali)vuokralaisten asumismenojen raskaus

Vuokramenoihin luetaan vuokra ja muut erilliset asumiseen liittyvät mahdolliset maksut (ks. edellinen kysymys: esim. lämmitys, sähkö, sauna, vesi jne.).

H070410 KoKys 41 Asumisen tuki

Asumistukea koskeva kysymys KoKys 41 esitetään vuokra-asunnossa asuville. Asumistuella tasoitetaan pienituloisten asumiskustannuksia. Sitä voivat saada sekä omistusasunnossa että vuokralla asuvat. Kansaneläkelaitos maksaa asumisen yleistä tukea. Eläkkeensaajien asumistukea saavat siihen oikeutetut eläkkeensaajat. Yksin asuva opiskelija voi saada opintotuen asumislisää. Asevelvollisen perheen asumista voidaan tukea sotilasavustuksen asumisavustuksella. Yleensä henkilö tai ruokakunta on oikeutettu vain yhteen tukimuotoon.

H070440–H070570 KoKys 44–57 Kestokulutustavarat

Kysymys esitetään siten, että ensin tiedustellaan, onko haastateltavalla kyseistä hyödykettä. Tämän jälkeen vastauksia tarkennetaan niiden hyödykkeiden osalta, joita vastaajalla ei ole käytössään.

'Käytössäolo' tarkoittaa omistettua, vuokrattua tai muutoin käytössä olevaa hyödykettä. Omistaminen tarkoittaa ketä tahansa kotitalouden jäsentä riippumatta siitä onko hyö-

dyke kaikkien saatavilla. Mukaan ei lueta ammatti- tai kaupalliseen käyttöön hankittua ajoneuvoa.

'Toinen asunto' voi olla omistettu tai pitkäksi aikaa vuokrattu (esim. lomaosake). Jos kyseessä on kotitalouden omistama asunto, sitä ei lasketa mukaan, jos se on yksin-omaan kaupallisessa käytössä (esim. vuokrattu oman kotitalouden ulkopuolelle). Vuokrattukin asunto tai kiinteistö voidaan katsoa omassa käytössä olevaksi toiseksi asunnoksi, jos se on edes osan vuotta kotitalouden tai jonkun sen jäsenen omassa käytössä (esim. loma-aikana).

Jos tietokonetta käytetään vain yrityksen tarkoituksiin tai ammattiin liittyen, ei sitä oteta mukaan. Jos kotitalouden jäsenet voivat käyttää sitä myös osin omiin tarkoituksiinsa, se katsotaan omassa käytössä olevaksi. Myös kannettavat koneet kuuluvat tähän, jos ne ovat henkilökohtaisessa käytössä.

H070580–K58

KoKys 58–58A Muut lainat 31.12.1999

Kysymyksellä selvitetään muiden kuin asuntovelkojen määrä 31.12.1999. Muita lainoja voivat olla vapaa-ajanasuntoihin otetut lainat, autolainat, opintolainat, muut kulutuslainat, joustoluottolainat, matkoja varten otetut lainat, muut lainat, vekselit, yksityisiltä henkilöiltä saadut lainat, shekkitili- ja luottokorttivelat. Tähän ei kuitenkaan merkitä varsinaista luottokortin käyttöä (esim. VISA-kortilla saatua maksuaikaa). Merkitään myös takauslainat, eli lainat, joista lainan takaaja on joutunut vastuuseen ja laina on siirtynyt takaajan hoidettavaksi.

Muihin lainoihin merkitään myös yritys- ja sijoitustoimintaa varten otetut lainat, joista yrittäjä on henkilökohtaisesti vastuussa. Yrityksen nimiin otettuja lainoja ei merkitä. Säännöstä voi poiketa, jos esimerkiksi pienyrittäjä on kiistatta henkilökohtaisesti vastuussa velasta. Muihin lainoihin kuuluvat myös vuokralle annettujen asuntojen, muiden kuin oman asunnon tai vapaa-ajan asunnon hankintaan otetut lainat sekä arvopapereiden hankintaan otetut lainat. Maatalousyrittäjien tuotantotoimintaa varten otetut lainat merkitään myös, jos ja kun maatalousyrittäjät ovat henkilökohtaisesti vastuussa lainasta. Asuntolainakysymykseen merkitään myös asuntoa varten saatu maatilalaina, jos se on järkevä osuus maatilalainasta ja se kyetään erottamaan muista maatilalainoista.

Jos muuta kuin asuntovelkaa on haastatteluhetkellä, mutta sitä ei ollut vielä viime vuoden lopussa: 58 = kyllä, 58A = 0 mk.

H070600

KoKys 60 Menojen kattaminen

Kortti K1.

H070610–H070660

KoKys 61–66 Taloudellinen tilanne

Kysymyksellä tarkoitetaan kotitalouden maksukykyä riippumatta siitä, haluaako kotitalous kyseisiä asioita vai ei (esimerkiksi kasvissyöjä ei halua lihaa). Haastateltavilta kysytään, onko heillä **halutessaan varaa ko. asioihin**. Vastaus on 'kyllä', vaikka se pitäisi paikkansa vain jonkun kotitalouden jäsenen osalta.

Lomia koskevalla kohdalla ei tarkoiteta sellaisia ilmaisia lomiam, joilla oleskellaan esim. sukulaisten luona kotimaassa maksamatta mitään.

H070670–H070700 KoKys 67–70 Maksuongelmat

Merkitse rasti kohtaan 'Ei/Ei aiheellinen', jos kohta ei sovi haastateltavalle. Esimerkiksi omistamassaan omakotitalossa asuvalla ei ole vuokramenoja, velattomalla ei ole lainojen lyhennyksiä jne. Useimmiten tällaiset tapaukset on jo voitu poluttaa ohi tämän kohdan.

H070710–H070730 KoKys 71–73 Päivähoito

Mukaan ei oteta niitä tapauksia, joissa vanhemmat tai toinen vanhemmista (tai holhoojista) hoitaa lasta kotona. Sitä vastoin sukulaisten tarjoama lastenhoito tulee mukaan. Kaikki säännönmukainen hoito = Kyllä, vaikka se olisi vain esimerkiksi kerran viikossa.

H070750 KoKys 75 Lasten omat tulot

Lapsen kotitöistä tai muusta toiselle perheenjäsenelle tehdystä työstä saamaa palkkaa ei oteta. Tähän ei myöskään oteta muualta saatuja pikkusummia eli alle 350 markkaa kuukaudessa.

Mukaan tulevat kaikki muualta saadut ansiot niin yrityksille kuin yksityisille henkilöille tehdystä työstä. Myös lapselle maksetut tulonsiirrot tähän, jos sellaisia on. Lapsilisät maksetaan kuitenkin lapsen huoltajalle, yleensä äidille. Ne tulevat henkilökoh-
taiseen osaan kohtaan Sosiaalietuudet (lapsiperheiden etuudet).

H070760–H070860 KoKys 76–86 Kotitalouden tulolähteet haastatteluhetkellä

Kortti K2 tulolähteistä ja kortti K3 markkamääräistä.

Tutkimukselle on eduksi, jos kotitalouden tulot tässä saadaan markkamääräisenä ilman korttia. Tuloja kysytään luokiteltuna vasta, jos niitä ei selvästikään saada muuten.

Nettotulo = Yhteenlasketut tulot kuukaudessa verojen ja sosiaalivakuutusmaksujen vähentämisen jälkeen eli ns. käteen jäävä tulo. Huomaa, että kysymys koskee tämän hetkisiä tuloja. Mukaan tulevat kaikkien kotitalouden jäsenten kaikki tulot ja kotitalouden yhteiset tulot kaikista tulolähteistä.

H070870 KoKys 87 Rahaa säästöön

"Jää yleensä rahaa säästöön" tarkoittaa, että kotitalous voi nykyisessä rahatilanteessaan normaalioloissa tavallisesti säästää. Merkitse "Kyllä", jos useammin "Kyllä" kuin "Ei tai hyvin vähän". Ei ole niinkään väliä sillä, kuinka paljon tai kuinka usein tai missä muodossa säästöt tehdään.

H070880 KoKys 88 Vähimmäisnettotulo kuukaudessa

Vastaaja harkitsee, mistä menoista hänen kotitaloutensa on voitava vähintäänkin selvitä, jotta "se voisi nykyoloissa elää (=tulla toimeen) kuukauden".

H070890**KoKys 89 Taloudellinen tilanne**

Vastaaja harkitsee kotitaloutensa rahatilannetta kaikkien tulojen ja velkojen suhteen. Jos vastaaja oli vuosi sitten eri kotitalouden jäsen, verrataan nykytilannetta vastaajan kotitaloudessa vuosi sitten vallinneeseen tilanteeseen.

H073090, H073093, H073106**KoKys 90, 93, 106 Rahallinen toimeentulotuki (sotilasavustus)**

Toimeentulotuki on viimesijainen toimeentuloturvan muoto. Sosiaalitoimiston maksamaan toimeentulotukeen on oikeus henkilöllä, jonka omat tai perheen varat eivät riitä tarpeen mukaiseen toimeentuloon. Toimeentulotukea voi saada myös, jos muun sosiaaliturvaetuuden maksu on viivästynyt. Yleensä tällöin myönnetty tuki peritään takaisin odotusajalta.

Toimeentulotukeen oikeuttavat menot koostuvat perusosasta ja lisäosasta. Näiden summaa verrataan perheen käytettävissä oleviin tuloihin. Jos toimeentulotukeen oikeuttavat menot ovat suuremmat kuin perheen tulot tai varat, erotus maksetaan toimeentulotukena.

Toimeentulotukeen rinnastetaan sotilasavustus, jolla turvataan sotilaspalveluksessa olevan omaisten toimeentulo. Tässä otetaan huomioon sotilasavustuksen perusavustus ja erityisavustus.

Kaikki kotitalouden tai sen jäsenten henkilökohtaisesti saamat toimeentulotuet merkitään tähän summattuina. Toimeentulotuet on perusteltua kysyä kotitalouskohtaisina, sillä niiden maksaminen jollekin henkilölle liittyy aina koko kotitalouden rahatilanteeseen.

Kaikki muut sosiaalietuudet (paitsi tämä toimeentulotuki ja toisaalta asumistuki) kysytään henkilökohtaisessa osassa. Tässä kotitalousosassa kysytyt tuet eivät saa olla enää toistamiseen henkilökohtaisessa osassa.

Jos kotitalouden rakenne on muuttunut viime vuodesta, ei saatua toimeentulotukea tarvitse ryhtyä jakamaan. Tuki merkitään sellaisenaan tämän hetkisellemme kotitaloudelle.

H071070, H071090**KoKys 107, 109 Rahallista toimeentulotukea vastaava etuus: mm. maksusitoumukset ja talletustodisteet**

Tällä kysymyksellä kartoitetaan rahallista toimeentulotukea vastaavia etuuksia, joita ovat mm. maksusitoumukset. Sosiaalitoimisto myöntää maksusitoumuksia pääasiassa henkilön terveydenhuoltoa varten. Sosiaalitoimistoa laskutetaan tämän maksusitoumuksen perusteella. Maksusitoumusten ohella sosiaalitoimisto on myöntänyt myös ns. talletustodisteita, jolla korvataan henkilön vuokramenoja pankkitalletusten kautta suoraan vuokranantajalle.

Kysymykset 107–109 on perusteltua kysyä kotitalouskohtaisina, sillä tuen antaminen jollekin kotitalouden jäsenelle liittyy aina koko kotitalouden rahatilanteeseen.

Vaikka tämän hetkinen kotitalous ei olisikaan sama kuin viime vuonna, tuki merkitään sellaisenaan tämän hetkisellet kotitaloudelle. Markkamääräistä arvoa tässä ei kysytä.

H071220–H071250 KoKys 122–125 Vuokratulot

Kortti K5 markkamääräistä.

Koneiden vuokraus (ei yrittäjänä) myös tähän. Ei talouden jäsenten toisilleen maksamia vuokria. Markkamääräinen tieto ilmoitetaan kulujen vähentämisen jälkeen, mutta ennen verojen maksamista.

H071260–H071270 KoKys 126–127 Perinnöt tai saadut lahjat

Tässä EI tarkoiteta säästötileiltä varojen nostoa, asunnon tai omaisuuden myynnistä saatua rahaa, joka käytetään uuden asunnon ostamiseen, pääomien uudelleensijoittamista. Kysymys koskee puhtaasti muualta saatua tai perittyä omaisuutta tai rahaa.

H071280–H071300 KoKys 128–130 Kustannusten säästö

Tähän merkitään yli 7000 markkaa vuodessa koituva kustannusten säästö omista tuotteista kuten ravinnosta tai omasta toiminnasta.

H071310 KoKys 131 Hankinta-aiheet

Vastaaja määrittelee, mitä hän ymmärtää "suurilla hankinnoilla". Tavanomaisessa kielenkäytössä niillä tarkoitetaan kestokulutustavaroiden (esim. kodinkoneiden) hankintoja, ei kuitenkaan esimerkiksi talon tai asunnon ostamista.

6.4. Henkilökohtaiset kysymykset

P070010

HeKys 1 Työpaikka

Työhön tai taloudelliseen toimintaan katsotaan kuuluvaksi seuraavat toimet:

- toimiminen palkansaajana (ansiotyö)
Ryhmään "Työnantajan palveluksessa palkansaajana" katsotaan kuuluvaksi myös henkilö, joka työskentelee ei-sukulaisen perheyrytyksessä palkattuna tai palkatta. (Hän ei siis ole avustava perheenjäsen, koska sukulaisuussuhdetta ei ole.)
- toimiminen yrittäjänä
- palkallinen oppisopimuskoulutus ja
- palkallinen tai palkaton työ perheyrytyksessä (avustava perheenjäsen)

Työksi ei sitä vastoin lueta seuraavia aktiviteetteja:

- palkaton työ oman kotitalouden toiselle jäsenelle, joka ei ole yrittäjä (vaan palkansaaja)
- palkaton yhdyskuntapalvelu tai vapaaehtoistyö (vaikka jonkinlaista korvausta saataisiinkin)
- pelkkä yrityksen osakkeiden omistus ilman, että itse osallistuu yrityksen johtamiseen tai toimintaan
- varusmiespalvelus tai pakkotyö esim. erityislaitoksissa
- oman kotitalouden hoitaminen
- pakkolomalla oleva luokitellaan työttömäksi.

Suojatyössä olevien käsittely:

- a) Jos henkilö saa suojatyöstä suurin piirtein normaalia palkkaa, käsitellään hänet henkilölomakkeen alussa palkansaajana työnantajan palveluksessa kuten muutkin palkansaajat.
- b) Jos henkilö saa muutaman satasen ns. ahkeruusrahaa suojatyöstään, laitetaan lomakkeen alkuun H1 = 2 (= ei tällä hetkellä työpaikkaa...), H2 = 2 (ei työpaikkaa, josta nyt tilapäisesti pois...), minkä jälkeen tulee hyppy H84:ään. H84:ään (mitä pääasiassa tekee) vastataan 7 = on jotakin muuta ja kirjoitetaan avautuvaan kenttään "suojatyössä". H85:een vastataan 'kyllä' (on ollut työ viimeksi kuluneiden 7 päivän aikana) ja jatketaan siitä normaalisti eteenpäin.

P070020

HeKys 2 Työpaikka, josta tilapäisesti poissa

Työntekijällä on työpaikka, jos hän on etukäteen sopinut työnantajan kanssa enemmän tai vähemmän säännöllisestä työstä. Työ voi olla kokopäiväistä tai osa-aikaista. Työtuntien määrä voi vaihdella, mutta jos työtä tehdään säännöllisesti ja tiettyihin aikoihin, voidaan puhua työpaikasta. Jos henkilö on poissa työstä pitkän ajan (6 kuukautta tai enemmän), hänellä voidaan katsoa olevan työpaikka vain siinä tapauksessa, että hän saa osan palkasta poissaolonsa aikana. Äitiyslomalla olevilla katsotaan olevan työpaikka (vaikka poissaolo yleensä onkin yli 6 kk), jos henkilön on mahdollista palata saman työnantajan palvelukseen. Äitiyslomalaisten voi kuitenkin olla vaikea vastata joihinkin jatkokysymyksiin. Käytä sellaisissa kohdissa EOS-vaihtoehtoa.

Henkilöillä, jotka työskentelevät erittäin kausiluonteisella alalla (esim. matkailu), ei yleensä katsota olevan työtä sesonkikauden ulkopuolella. Yrittäjällä on työpaikka, jos yrityksellä on jokin toimipiste, liike, toimisto tai maatila tai jokin muu paikka tai yritykselle kuuluvia koneita tai laitteita käytetään.

P070030 HeKys 3 Taloudellinen toiminta

Jos henkilöllä on useita työpaikkoja samalla kertaa, kysymykset koskevat sitä työtä, jonka kohde määrittelee päätyökseen tai johon hän käyttää eniten aikaa.

Lue ohje HeKys 171–184.

P070040 Hekys 4 Haastattelukerta

Haastattelukerta on esitäytetty aikaisemman tiedon perusteella. Tämä esitäyttö pitäisi olla oikein. Jos se ei ole oikein, haastattelukerta voidaan muuttaa. Laita mielellään kommentti, miksi esitäyttö ei pidä paikkaansa.

H5A HeKys K5 Milloin aloitti nykyisen työn

Tässä tarkoitetaan nykyisen työnantajan palvelukseen tulovuotta riippumatta siitä ovatko työtehtävät muuttuneet.

P070100 Hekys 10 Työpaikan löytäminen

Kortti H1.

Vastaukseksi merkitään tärkein työpaikan löytymistapa. Neljä ensimmäistä kategoriala koskevat pääasiassa työntekijöitä. Neljänteen kategoriaan kuuluvat kaikki ei-muodolliset tai epäviralliset työnsaantilähteet.

P070110–P070130 Hekys 11–13 Työttömyys ennen nykyistä työtä

'Nykyinen työ' tarkoittaa työntekijöillä työtä nykyisen työnantajan palveluksessa riippumatta siitä, ovatko henkilön työt muuttuneet työsuhteen kestäessä. Kuitenkin, jos aikaisemmasta muuttunut työ on aloitettu vähintään 6 kuukautta kestäneen tauon jälkeen, on se tulkittava eri työksi, vaikka työnantaja olisi säilynyt entisenä. Esimerkki: Jos palaa äitiyslomalta entiseen työhönsä, pidetään sitä samana työnä, mutta jos eri työhön, on se uusi työ.

Yrittäjien kohdalla tässä on kysymys hänen varsinaisesta (liike)toiminnastaan, vaikka se olisikin väliaikaisesti vähäistä tai muuten kausiluontoista.

Työttömyys määritellään samoin kuin pääasiallisen toiminnan yhteydessä. Jos henkilön viikottainen minimityöaika on alle 15 tuntia ja hän pitää itseään työttömänä, hänet määritellään myös kysymyksessä työttömäksi. Eli vaikka henkilö tekisikin ajoittain tai väliaikaisesti alle 15 viikkotuntia työtä, se ei estä hänen luokittelemistaan työttömäksi.

P070140**HeKys 14 Aikaisempi työpaikka**

Aikaisempien työpaikkojen on pitänyt täyttää vähintään 15 viikkotunnin vaatimus. Satunnaisia pikkuhommia (esim. lapsenvahti, merkkien myynti, mainosten jako yms.) ei katsota työssäoloksi. Kotityötä ei myöskään lueta työksi.

P070180**HeKys 18 Työn lopettaminen**

Kortti H2.

P070190**HeKys 19 Työn hyvyys**

Jos on ollut työstä pois (äitiysloma, opintovapaa tms.) 6 kuukautta tai enemmän, voidaan tässä verrata työtä ennen poissaoloa ja työtä takaisinpaluun jälkeen. Vaikka työ tällöin olisikin periaatteessa sama, pidetään niitä tässä vertailussa eri työnä. Kuutta kuukautta lyhyempi poissaolo ei sen sijaan merkitse eri työtä ennen ja jälkeen poissaolon, jos työnantaja ja työ ovat samat.

P070200**HeKys 20 Nykyinen ammatti**

Ammatiksi merkitään päätyöpaikan ammatti eli se, jossa henkilö nykyään työskentelee. Jos henkilö työskentelee useammassa työpaikassa ja työtunteja on yhtä paljon, merkitään tähän kohtaan henkilön valitseman päätyöpaikan ammatti.

Ammatti- tai tehtävänimike kysytään niin tarkasti, että siitä ilmenee toiminnan laatu, ei arvonimiä eikä oppiarvoja. Ilman varsinaista palkkaa perheenjäsenen maatilalla tai yrityksessä työskentelevän jäsenen ammatti on sama kuin samaa työtä tekevän palkatun työntekijän.

Systeemi tuo näytölle ammattinimikkeen tai lähinnä sitä olevan vaihtoehdon ammattikoodiksi.

Esimerkkejä ammatin merkitsemisestä:

MERKITSE NÄIN:

metsätyömies, trukinkuljettaja
puhelinasentaja, sähköasentaja
konttoripäällikkö, kirjanpitäjä
maatilan emäntä, ruokalan emäntä
yksityinen perhepäivähoitaja
taloussuunnittelija, atk-suunnittelija

ÄLÄ MERKITSE NÄIN:

työmies
asentaja
ekonomi
emäntä
päivähoitaja
suunnittelija

Haastatteluohjelmassa on ammatinkoodausjärjestelmä (ks. Haastattelijan ATK-käsikirja 3.7–3.8). Kun olet kirjoittanut henkilön ammatin, ohjelma avaa ammattiluettelon siltä kohdalta, joka vastaa tai on kirjoitusasultaan lähimpänä antamaasi ammattinimikettä. Jos palkki on valmiiksi oikean vaihtoehdon kohdalla, se valitaan painamalla ENTER-näppäintä. Tällöin vastaustilaan ilmestyy kyseisen ammatin koodi.

Jos palkki ei ole valmiiksi oikean ammatin kohdalla, selaa koodilistaa nuolinäppäimen avulla ylös- tai alaspäin. Jos ammattia vastaava koodi löytyy, paina enter-näppäintä ja saat oikean koodin.

Jos koodia ei löydy, toimi seuraavasti:

Jätä ammattikenttään kirjoittamasi epäselvä ammattinimike, vaikka et löytäisi vastaavaa ammattia ammattikoodilistalta. Paina HOME- tai END-näppäintä, jolloin saat pal-kin kohtaan Epäselvä, tuntematon. Paina ENTER-näppäintä ja automaattinen koodaus antaa sinulle koodin 900 ammattikoodikenttään. TÄMÄN LISÄKSI olisi hyvä antaa KOMMENTTIKENTTÄÄN lisätietoja epäselvästä ammatista, jotta voimme koettaa etsiä sopivan ammatin jälkikäteen. Uudet ammattinimikkeet on hyvä laittaa kommenttikenttään myös sen vuoksi, että ne voidaan lisätä seuraavaan ammattinimikerekisteriin myöhempää käyttöä varten.

Voit aina antaa kommenttikentässä lisätietoja minkä tahansa ammattinimikkeen kohdalle, jos olet jollakin tavoin epävarma koodauksen oikeellisuudesta.

P070260 HeKys 26TO Nykyisen työpaikan toimiala

Toimialan määrittämistä varten tarvitaan tarkat tiedot työpaikasta: sen nimi ja toimiala.

Toimi- tai tuotantoalasta tulee ilmetä, mitä toimintaa siinä yksikössä harjoitetaan, jossa henkilö päätyökseen työskentelee, esim. maatila, itsepalvelumyymälä, hissien valmistus, kunnan rakennusvirasto. Saadun tiedon perusteella koodaamme henkilölle toimialan. Kirjoita lisätietoja < CTRL + H >, jos tarpeen.

P070270 HeKys 27 Toimipaikan koko

Toimipaikalla tarkoitetaan yhdellä sijaintipaikkakunnalla, yhden yrityksen alaisuudessa harjoitettavaa yhdenlaista taloudellista toimintaa. Esimerkiksi, jos yhdellä yrityksellä on eri toimialojen yksiköitä samalla alueella, nämä yksiköt ovat eri toimipaikkoja. Erilliset pää- ja keskuskonttorit ovat omia toimipaikkojaan, jos ne sijaitsevat erillään muusta toiminnasta.

Erillistä toimintaa harjoittavat valtion laitokset ovat aina omia toimipaikkojaan. Hajallaan sijaitsevat, vaikkakin samaa toimintaa harjoittavat ovat myös eri toimipaikkoja, esim. piirihallinnon elimet. Kunnissa vastaavasti eri paikoissa sijaitsevat samaa toimintaa harjoittavat laitokset, esim. koulut ja sairaalat, ovat omia toimipaikkojaan.

Kotona työskentelevän (esim. etätyö) toimipaikkana on koti tai kodin yhteydessä oleva yritys- tai liiketila. Kuitenkin kuljetusalan yksiköt ja muu liikkuva toiminta luetaan kuuluvaksi siihen yksikköön, josta toimintaa lähinnä johdetaan. Poikkeuksena tästä ovat laivat, jotka katsotaan omiksi toimipaikoikseen.

Jos toimipaikan määrittely on vaikeaa, kysy siitä yksiköstä, jonka vastaaja tuntee parhaiten.

Toimipaikan kokoa laskettaessa otetaan huomioon sen pysyvä henkilöstö, tilapäisesti poissaolevat ja määräajaksi lomautetut. Tilapäinen henkilöstö otetaan mukaan, mikäli sen määrä tiedetään.

P070280**HeKys 28 Institutionaalinen sektori**

'Yksityinen sektori' sisältää yksityisten yritysten ohella erilaisia yhteisöjä, yhdistyksiä, osuuskuntia, hyväntekeväisyys- ja vapaaehtoisjärjestöjä jne. Oleellista on, että nämä ovat yksityisomistuksessa ja rahoitetaan yksityiseltä pohjalta (vaikka saisivat merkittävän osan toimintansa tuloistaan julkiselta sektorilta).

'Julkinen sektori' tarkoittaa valtion, kunnan yms. palveluksessa olevia sekä kuntien tai valtion yrityksiä, jos ne saavat pääosan budjetistaan valtiolta. Valtioenemmistöiset osakeyhtiöt sekä valtion liikelaitokset kuuluvat myös julkiseen sektoriin. Näitä ovat esim. Finnair, Suomen Posti, Valtionrautatiet. Vain osittain valtion omistamat yritykset laitetaan samoin julkiseen sektoriin.

Laita huomautus < CTRL + H >, jos vastaaja on epävarma, onko kysymyksessä yksityinen vai julkinen sektori.

P070300**HeKys 30 Koulutus**

Kysymys ei koske hajanaista, vapaamuotoista työpaikalla tapahtuvaa koulutusta. Esi-
tetään yrittäjille.

P070320**HeKys 32 Työeläkkeeseen oikeuttava aika**

Tässä kysytään nykyisten yrittäjien tai palkattomassa työssä olevien aikaisemmista työsuhteista johtuvaa eläketurvaa.

P070350**HeKys 35 Säännöllinen viikkotyöaika**

Kysymys 35 koskee vain yrittäjiä, mutta tätä samaa ohjetta noudatetaan myös muissa säännöllistä viikkotyöaikaa koskevissa kysymyksissä (HeKys 62, HeKys 75).

Säännöllinen tai tavanomainen työaika ei ole viikkotyöaika, jos se on jostain syystä ollut poikkeuksellinen. Poikkeuksia ovat esimerkiksi epäsäännölliset ylityöt, päivystykset, palkalliset ja palkattomat vapaat ja poissaolot. Jos säännöllistä viikkotyöaikaa ei ole sovittu, se tarkoittaa normaalin työviikon keskimääräistä pituutta pidemmän ajanjakson kuluessa.

Työmatkaan ja lounastaukoon kulunut aika ei ole työaikaa.

Säännöllinen viikkotyöaika tai virka-aika on useimmiten määritelty työsopimuksessa. Jos sovittua työaikaa ei ole, kysy montako tuntia vastaaja tekee tavanomaisena viikkona (jolla ei ole ylitöitä, poissaoloja jne.). Jos vastaajalla ei ole lainkaan säännöllistä työaikaa, vaan 'on vain tehtävä työnsä', merkitse EOS.

Tuotannollisista tai taloudellisista syistä lyhennetty työviikko ei vaikuta säännölliseen viikkotyöaikaan, jos se on tilapäistä.

Vuorotyössä olevan viikkotyöaika on keskimääräinen työaika tasoitusjakson kuluessa ilman ylitöitä ja poissaoloja.

Pekkasvapaa vaikuttaa säännölliseen viikkotyöaikaan vain, jos se on toteutettu viikoittaisen säännöllisen työajan lyhentämisenä. Jos pekkasvapaat pidetään kokonaisina päivinä pitkin vuotta tai pidempinä jaksoina, se vähennetään tehdystä työajasta.

Opettajien säännölliseen työaikaan luetaan oppivelvollisuustuntien lisäksi noin 2 ylituntia päivässä.

Päivystys tai varuillaanolo työpaikalla tai kotona ei vaikuta säännölliseen työaikaan.

Yrittäjien, ammatinharjoittajien, freelancereiden yms. säännöllinen työaika on tehdyn työajan keskiarvo noin kolmen kuukauden ajalta.

P070360–P070380 HeKys 36–38 Eläkeoikeus ja eläkevakuutusmaksut

Näihin vastaavat työllistämistuella työllistetyt, työttömyyden vuoksi työharjoittelussa olevat tai oppisopimuskoulutuksessa olevat. Lue myös ohjeet HeKys 51–52A eläkevakuutusmaksuista.

P070390 HeKys 39 Työharjoitteluun, oppisopimuskoulutukseen tai työllistymiseen liittyvä korvaus

Oppisopimuskoulutuksessa olevat, erilaisilla tuilla työllistetyt tai työttömyyden vuoksi työharjoittelussa olevat vastaavat. Näihin ryhmiin kuuluvat voivat saada palkkaa työnantajalta tai sitten päivärahaetuutta tai tukia. Jos henkilö saa sekä palkkaa että etuuksia, valitaan suurempi markkamäärä.

P070400 HeKys 40 Koulutus

Esitetään palkkatyössä oleville. Lue ohje HeKys 30.

P070420–P070430 HeKys 42–43 Työsuhteen määräaikaisuus

Pysyvässä työsuhteessa oleviksi luetaan:

työsopimussuhteessa oleva palkansaaja (työnantaja on yksityinen, valtio tai kunta), jonka työsopimus (suullinen tai kirjallinen) on voimassa toistaiseksi, eikä sen päättymisajankohtaa ole sovittu.

virkasuhteessa oleva palkansaaja (työnantajana valtio tai kunta), joka hoitaa omaa virkaa (se voi olla myös ns. ylimääräinen tai tilapäinen virka) tai joka hoitaa määräaikaista virkaa, mutta jolla on oma pysyvä virka tai toimi.

tilapäisesti työstä poissaoleva, jos hänellä on oikeus palata entiseen työhönsä (esim. opinto- tai virkavapaa, äitiys- tai isyysloma).

Epäselvissä tapauksissa pysyväksi määritellään työsuhde, joka kestää vähintään vuoden.

Määräaikaisessa työsuhteessa olevaksi luetaan palkansaaja, jonka työsopimus on solmittu määräajaksi, koeajaksi tai tietyn työn suorittamisen ajaksi. Tähän ryhmään lue-

taan myös määräaikaista virkaa tai tointa hoitavat, joilla ei ole omaa pysyvää virkaa tai tointa.

P070510–P070520 HeKys 51–52A Yksityiset eläkevakuutusmaksut

Kysymykset esitetään palkansaajille. Nämä ovat henkilön itsensä järjestämiä ja maksamia. Ne eivät ole mitenkään sidoksissa henkilön työhön tai ammattiin. Näitä ovat erilaiset yksilölliset eläkevakuutukset. Jos työnantaja maksaa tällaisesta vakuutuksesta eläkemaksut luontaisena, ne kirjataan kohtiin K51A ja K52A.

P070530–P070540 HeKys 53–54 Asema työssä

Kysymyksiä käytetään henkilön aseman määrittelyyn työpaikan organisaatiossa. Jos vastaus molempiin kysymyksiin on 'kyllä', haastateltavan katsotaan olevan johtavassa asemassa. Jos vastaus kysymykseen 53 on 'kyllä', mutta kysymykseen 54 'ei', henkilö on valvojan/esimiehen/työnjohdollisessa asemassa. Vastaus 'ei' kysymykseen 53 merkitsee sitä, että haastateltava on työntekijäasemassa. Henkilön asemasta saadaan näin kysymällä objektiivisempi käsitys kuin suoraan kysymällä.

P070550–P070590 HeKys 55–59 Työnantajan tarjoamat etuudet

Tässä kysytään nimenomaan tarjolla olevia etuuksia. Jos niitä on mahdollista käyttää, vastataan kyllä, vaikka ei olisikaan niitä käyttänyt.

'Terveystarkastus' sisältää kaikki työntekijöiden terveydenhoitoon liittyvät palvelut, kuten sairausvakuutuksen, ilmaisen sairaanhoidon, lääkärin yms. palvelut, ensiapupisteet, säännölliset terveystarkastukset.

'Koulutus tai työharjoittelu' tarkoittaa varsinaista koulutusta ja harjoittelua, joka voi olla työnantajan järjestämää tai kustantamaa. Sillä ei tarkoiteta omassa työssä oppimista.

P070600–P070610 HeKys 60–61 Kuukausiansiot

Kuukausituloja kysytään kahdessa kohdassa henkilölomakkeella. Tämä kysymys koskee vain palkansaajien päätyötä ja tämänhetkistä tilannetta. Jos vastaajan on vaikea antaa tavanomaista kuukausiansiota, kirjoita huomautus, miltä ajanjaksolta tieto on peräisin. Myöhemmin kysytään vielä viime vuoden tuloista kysymyksestä 187 lähtien. Lisäksi kotitalouslomakkeella kysytään kotitalouden kaikkia yhteenlaskettuja nettotuloja kuukaudessa tällä hetkellä.

Joissakin tapauksissa esimerkiksi yhden hengen kotitaloudessa eri kohdissa kysytyt tulot saattavat olla samoja, mutta yhtä lailla ne voivat olla eri summia. Tilanteet ovat voineet muuttua ja tulot sen mukana.

P070620–P070630 HeKys 62–63 Säännöllinen viikkotyöaika

Lue ohje kysymyksessä HeKys 35. Aikaisemmin ilmoitetut työtunnit poluttavat tästä alkaen kysymykset eri tavalla alle 30 tuntia ja vähintään 30 tuntia viikossa työskennelleille. Tätä rajaa pidetään käytännöllisenä mittana osa-aikaiselle ja kokoaikaiselle työlle. Työmatkoihin ja ruokailutaukoihin kulunut aika ei ole työaika.

Yrittäjän kotona tekemä työ lasketaan työaikaan. Palkansaajan kotona tekemä työ lasketaan mukaan vain, jos siitä on selkeästi sovittu työnantajan kanssa. Vapaaehtoisesti kotiin kannetut työt tai ajan puutteen vuoksi kotona tehdyt työt eivät kuulu mukaan.

P070640 HeKys 64 Syy osa-aikatyöhön

Kortti H3.

Jos kaksi tai useampi syy on haastateltavan mielestä yhtä tärkeitä syitä, valitaan aina se, joka on listalla ylimpänä. Lista on laadittu siten, että ylempi aina ohittaa näissä tilanteissa alempana olevan.

P070650–P070710 HeKys 65–71 Tyytyväisyys työhön

'Työolot ja -ympäristö' viittaavat lähinnä työpaikan fyysiseen työympäristöön (ilma, valo, tila, lämmitys, ergonomia jne.). Siihen voivat kuulua myös henkilöiden väliset suhteet työpaikalla. Palkka ja muut työsuhteeseen kuuluvat ehdot eivät kuulu kysymyksen piiriin.

'Etäisyys työpaikkaan tai työmatka' viittaavat säännöllisen työmatkan luonteeseen (käytetty aika, matkustusmukavuus jne.). Jos säännöllistä työmatkaa ei ole, kysymys voidaan esittää muodossa 'Työn edellyttämät matkat'. Jos kummankaan tyyppisiä matkoja ei ole, merkitse 'täysin tyytyväinen' ellei haastateltava vastaa tästä poikkeavalla tavalla.

P070720 HeKys 72 Poissaolo työstä

Jos haastattelu pidetään haastateltavan loma-ajan jälkeen, kysymykseen tulee vastata neljän viimeisen työviikon osalta. Kysymykset 73–75 viittaavat kuitenkin viimeiseen neljään viikkoon riippumatta siitä, olivatko ne normaaleja työviikkoja.

P070740 HeKys 74 Sivutyöpaikan ammatti

Lue ohje HeKys 20.

P070750 HeKys 75 Säännöllinen viikkotyöaika sivutyöpaikassa

Lue ohje HeKys 35.

Mikäli haastateltavalla on useita sivutyöpaikkoja, laskekaa yhteen niissä tehdyt työtunnit.

P070800–P07083M HeKys 80–83M Työnetsintä

Huomaa, että kysymysten **viiteajankohdat vaihtelevat** (4 viikkoa, 12 kuukautta). Pyri tekemään erot selviksi myös haastateltavalle.

P070840 HeKys 84 Pääasiallinen toiminta (ei-aktiivit)

Kortti H4.

Lue ohje HeKys 171–184.

Ensisijaisesti valitaan aktiivisin toiminta. Esimerkiksi jos työtön opiskelee, valitaan koodi 01. Lista on laadittu niin, että järjestyksessä ovat ensin aktiiviset ja lopussa vähiten aktiiviset toiminnot.

P070870–P070880 HeKys 87–88 Piilotyöttömät

Kortti H5.

Piilotyöttömät määritellään näiden kahden kysymyksen perusteella. Piilotyötön on henkilö, joka sekä haluaisi että voisi ottaa vastaan työtä, jos hänelle sopivaa työtä olisi kotipaikkakunnalla saatavilla. Piilotyötön ei ole kuitenkaan aktiivisesti etsinyt työtä. Tässä haetaan henkilön omaa näkemystä, ei mitään virallisiin määrittelyihin perustuvia piilotyöttömiä. Jos esteitä työn etsintään on useita, valitaan tärkeimmäksi aina ylempi vaihtoehto ennen alempaa.

P070890 HeKys 89 Taloudellinen toiminta (osa-aikaiset)

Lue ohje HeKys 171–184.

P070900 HeKys 90 Ammatti (osa-aikaiset)

Ammatin koodaus, lue HeKys 20.

P070910 HeKys 91TO Työpaikan toimiala (osa-aikaiset)

Lue ohje HeKys 26.

P070920–P070930 HeKys 92–93 Viikoittainen kokonaistuntimäärä (osa-aikaiset)

Huomaa ero kysymyksiin 35, 62 ja 75 verrattuna. Jos haastateltavalla on useita työpaikkoja, kysymys koskee säännöllisten työtuntien kokonaismäärää sekä palkallisia että palkatta tehtyjä. Myös ylityöt mukaan, jos niitä tehdään säännöllisesti. Jos työ on epäsäännöllistä, pyydä haastateltavaa tekemään keskimääräinen arvio esim. viimeisen neljän viikon ajalta. Jos tavanomaista työaikaa on mahdotonta arvioida, on lomakkeella vaihtoehto myös tätä vastausta varten.

Yrittäjien kotona tekemä työ lasketaan mukaan, jos se on säännöllistä. Palkansaajan kotona tekemä työ lasketaan mukaan, jos siitä on sovittu työnantajan kanssa.

P070940 HeKys 94 Syy osa-aikatyöhön

Kortti H6.

Jos syitä on useita, valitaan tärkeimmäksi syyksi listalta aina ylempi ennen alempaa.

P070950–P070970 HeKys 95–97 Kuukausiansiot (osa-aikaiset)

Ks. ohje HeKys 60–61. Kysymys koskee yhtä lailla palkansaajia, yrittäjiä ja avustavia perheenjäseniä. Yrittäjälle merkitään bruttopalkaksi tulo, josta on vähennetty toiminnan kustannukset, mutta ei veroja ja sosiaaliturvamaksuja. Netosta on vähennetty pois

myös nämä viimeksi mainitut. Palkatta työskentelevälle perheenjäsenelle laitetaan tuloksi 0 markkaa.

P070990 HeKys 99 Työnetsintäaika

Työnetsintääjäksi ymmärretään tässä viimeisintä yhtäjaksoista, enemmän tai vähemmän aktiivista työnetsimisaikaa.

P071000 HeKys 100 Palkkavaatimus

Haastattelijan on syytä hienovaraisesti kysyä palkkavaatimusta uudelleen, jos se tuntuu työtunteihin nähden kovin epätodennäköiseltä.

P071030 HeKys 103 Työttömyyskorvaus tai -tuki

Ansiosidonnainen päiväraha, peruspäiväraha, työmarkkinatuki, koulutustuki tai jokin muu työttömyyskorvaus.

P071040 HeKys 104 Työnhakijana työvoimatoimistossa

Työnhaku on voimassa, jos vastaaja on käynyt ilmoittautumassa työnvälittäjälle, eikä ole katkaissut työnhakuaan ilmoittamalla siitä työvoimatoimistoon. Jos vastaajalla on karenssi, tai hän on työvoimakoulutuksessa, katsotaan työnhaku voimassaolevaksi.

P071060 HeKys 106 Työnhakutavat

Huomaa ero EU-työvoimatutkimukseen: Lue koko vastausvaihtoehtolista haastateltavalle. Yksikin 'kyllä'-vastaus riittää myöntäväksi vastaukseksi koko kysymyksen.

P071070 HeKys 107 Miksi ei etsi työtä

Kuten EU-työvoimatutkimuksessa: Henkilöt, jotka eivät ole etsineet työtä, koska odottavat työttömyyseläkkeelle pääsyä, laitetaan kohtaan 'Muu syy'.

P071110 HeKys 111 Viimeisimmän työtarjouksen hylkääminen

Kortti H7.

P071190 HeKys 119 Taloudellinen toiminta viimeiseksi jääneessä työpaikassa

Kysymys koskee haastateltavan taloudellista toimintaa viimeiseksi jääneessä työpaikassa (työ jo loppunut).

Kysymyksessä luetellut toimintavaihtoehdot, lue ohje HeKys 171–184.

Jos henkilöllä on ollut useita työpaikkoja samalla kertaa, kysymykset koskevat sitä työtä, jonka kohde määrittelee päätyökseen tai johon hän on käyttänyt eniten aikaa.

P071200 HeKys 120 Ammatti viimeiseksi jääneessä työpaikassa

Ammatin koodaus, ohje HeKys 20.

K121TO HeKys 121TO Viimeiseksi jääneen työpaikan toimiala

Lue ohje HeKys 26.

P071220 HeKys 122 Viimeiseksi jääneen toimipaikan koko

Lue ohje HeKys 27.

P071230–P071240 HeKys 123–124 Viimeiseksi jääneen työpaikan institutionaalinen sektori

Lue ohje HeKys 28.

P071250–P071260 HeKys 125–126 Työasema viimeiseksi jääneellä työpaikalla

Lue ohje HeKys 53–54.

P071270 HeKys 127 Työaika viimeiseksi jääneellä työpaikalla

Merkitse ensisijaisesti vastaajan ilmoituksen mukaan. Säännöllistä viikkotyöaikaa verrataan ko. ammatin tai alan normaaliin työaikaan, ei yleiseen työaikaan. Jos työaika on työn luonteesta johtuen lyhyempi kuin muiden alojen säännöllinen työaika, ei sitä lueta aina osa-aikatyöksi.

Yleisohjeena epäselvissä tapauksissa on, että jos työaika on 1–30 tuntia viikossa, on kyseessä osa-aikatyö. Jos työaika on 35 tuntia tai enemmän, on kyseessä kokoaikatyö. Jos viikkotyöaika on 31–34 tuntia, eikä vastaaja osaa sanoa, oliko työ koko- tai osa-aikainen, merkitään EOS (<CTRL + E>).

P071280 HeKys 128 Syy työn lopettamiseen

Kortti H8.

P071300–P071310 HeKys 130–131 Eläkevakuutusmaksut

Lue ohje HeKys 51–52A. Esitetään vähintään 15 tuntia viikossa joskus työskennelleille.

P071320–P071350 HeKys 132–135 Haastattelussa läsnäolevat

Kysymyksen tavoitteena on selvittää, kuinka usein haastattelutilanteessa ovat paikalla vain haastatteli ja haastateltava. Kysymys on tarkoituksella sijoitettu keskelle haastattelua. Tässä kirjataan pelkästään juuri tällä kohtaa läsnäolevat henkilöt.

P071360–P071370 HeKys 136–137 Lasten hoito

Kysymys koskee vain palkatonta lasten hoitoa. Tähän tulee kaikki vastaajan suorittama lastenhoito, olivatpa lapset omia tai vieraita, terveitä tai vammaisia. Viikoittaisen hoitoajan selvittäminen saattaa olla helpompaa, jos vastaaja ajattelee ensin päivittäistä lastenhoitoaikaansa ja kertoo tämän ajan 7:llä.

P071380–P071410 HeKys 138–141 Muiden henkilöiden kuin lasten hoito

Kysymykseen 141 laitetaan yleensä keskimäärin viikon aikana käytetty aika näiden henkilöiden hoitamiseen. Hoito saattaa olla esimerkiksi kerran viikossa tai viikon jokainen päivä tapahtuvaa.

P071430 HeKys 143 Työhönmenoesteet

Tällä kysymyksellä selvitetään, onko hoitovastuu esteenä ansiotyölle. Henkilö ei voi esimerkiksi ottaa hoitovastuunsa vuoksi mieluiten haluamaansa työtä tai ei voi tehdä niin pitkää työpäivää kuin muutoin tekisi.

P071440 HeKys 144 Kuuluminen yhteisöihin

Aktiivinen asian harrastaminen ei ole tärkeätä. Kyllä-vastaukseen riittää, että yleensä kuuluu johonkin kysytyistä yhteisöistä.

P071450–P071470 HeKys 145–147 Sosiaalinen kanssakäyminen

Kysymyksen 147 tarkoituksena on seuloa joukosta äärimmäisen eristäytynyttä elämää viettävät. Kyllä-vastaukseen riittää kanssakäyminen esimerkiksi viranomaisten kanssa, ostoksilla ja matkustettaessa. Kyseessä ei siten tarvitse olla varsinainen sosiaalinen kontakti tai ihmisten kanssa seurustelu, virallinen asiointikin riittää.

P071480–P071700 HeKys 148–170 Koulutus

Koulutuksella tarkoitetaan tässä kysymyssarjassa viime tai tänä vuonna perustutkinnon hankkimiseen tähtäävää, kaikkea ammattiin tai työhön liittyvää koulutusta ja lisäksi kaikkea muuta harrastuksenomaista kieli- ja aikuisopiskelua. ECHP ottaa mukaan siis myös koulutuksen, joka on harrastusta (H169) tai itsensä kehittämistä (H170) ja joka ei kuulu varsinaisesti peruskoulutukseen tai ei liity nykyiseen tai tulevaan työhön. Jos henkilön opiskelu on harrastus, ei siis tähtää varsinaisesti ammattitaidon parantamiseen, vastataan H148:aan Ei, jonka jälkeen tulee hyppy H169:ään (Onko harrastanut kieliä) ja H170:een (Onko harrastanut muuta aikuiskoulutusta). Jos kielikoulutus liittyy henkilön työhön, se on yleensä joko henkilöstö-, työpaikka- tai ammatillista (täydennys-)koulutusta, eli useimmiten H153 vaihtoehto 5: ammattiin johtava tai työhön liittyvä koulutus.

Viiteajanjakso "viime tai tämä vuosi" tarkoittaa, että koulutus on haastatteluhetkellä vielä meneillään tai päättynyt vuoden 1999 tai 2000 aikana. Jos viiteajanjaksona on ollut useammanlaista koulutusta, laitetaan tähän se, jota vastaaja pitää hänelle hänen uransa kannalta merkittävimpänä. Jos ei osaa ratkaista, laita viimeisin.

Työpaikalla tapahtuva omaan työhön perehdyttäminen ei sellaisenaan ole tässä tarkoitettua koulutusta.

Kysymys 154: Opiskeleeko tutkintoa varten? Jos koulutus on kokopäiväistä ja yleensä kestää vähintään 6 kk, voidaan sitä sanoa tutkintoon johtavaksi koulutukseksi. Eli tämän mittaiselta kurssilta henkilö saa jo tietyn ammattipätevyyden.

Kysymys 155: Koulutuksen kokonaiskesto. Kesto tarkoittaa sitä ajanjaksoa, jona kurssi tai koulutus on pidetty. Jos kurssi on moniosainen lasketaan mukaan koko ajanjakso ensimmäisen jakson alusta viimeisen jakson loppuun.

Kysymys 165: Kurssi katsotaan täyspäiväiseksi, jos sen ohella ei voi, ainakaan periaatteessa, tehdä mitään muuta. Käytännöllinen sääntö täysipäiväisestä koulutuksesta on: vähintään 5 tuntia päivittäin ja vähintään 4 päivänä viikoittain. Alle 4 päivän kurssi katsotaan täyspäiväiseksi kurssiksi, jos päivät ovat 5 tuntisia ja päivät pidetään peräkkäin. Yhden päivän täyspäiväinen kurssi on vähintään 5 tuntia kestävä.

Osa-aikainen kurssi määritellään sellaiseksi, että sen ohella henkilö voi tehdä jotakin muuta joko osa- tai jopa täyspäiväisesti.

Kysymys 169, 170: Näillä kysymyksillä selvitetään harrastuksenomaista tai muuten kehittävää koulutusta, ei ammattiin tai taitojen parantamiseen tähtäävää koulutusta.

P071710–P071840 HeKys 171–184 Pääasiallinen toiminta ja toimintakuukaudet

Kortti H9.

Kysymykseen "Muuttuiko pääasiallinen toimintanne vuoden 1999 aikana?" vastataan kyllä, jos henkilö on esimerkiksi ollut alkuvuodesta 4 kuukautta palkkatyössä, sitten loppuvuoden työttömänä. Eli hänellä on ollut useammanlaista pääasiallista toimintaa vuoden aikana. Taas pääasiallinen toiminta ei ole muuttunut (vastaus=ei), jos henkilö on koko 12 kuukauden ajan tehnyt pääasiassa yhtä ja samaa vaikkapa hoitanut omaa kotitaloutta.

Jos henkilön pääasiallinen toiminta on muuttunut vuoden aikana (vastaus=kyllä), aletaan kysyä hänen toimintaansa kuukausitasolla, mitä hän teki minäkin kuukautena. Jos taas hän on tehnyt samaa koko vuoden (vastaus=ei), kysytään vain, mikä tämä toiminta on ollut.

Pääasiallinen toiminta on aina ANSIOTYÖTÄ, jos työtunteja on vähintään 15 tuntia viikossa. Muussa tapauksessa henkilö valitsee pääasiallisen toimintansa MUU KUIN ANSIOTYÖ -luokista.

Jos samana kuukautena esiintyy kahdenlaista toimintaa, on työssäkäynti (taloudellinen aktiivisuus) aina etusijalla, jos työssä on oltu edes osa kuukaudesta. Jos taas taloudellista aktiivisuutta (koodit 01...04) on ollut samassa kuussa useammanlaista, menee ylempänä oleva koodi aina ohi alempana olevan. Esim. jos tietyssä kuussa on lähes tasavahvasti koodia 1 ja 4, valitaan koodi 1.

Jos henkilö ei tee työtä vähintään 15 tuntia viikossa, valitaan jokin koodista 05...10. Jos henkilöllä on tasavahvasti joitakin näistä, hän itse valitsee sopivimman vaihtoehdon toimintaan eniten käyttämänsä ajan perusteella.

Palkansaaaja (koodi 01)

Palkansaaaja on henkilö, joka saa korvauksen työstään palkkana. (Kaikki palkkaa saavat henkilöt eivät kuitenkaan ole tässä luokituksessa palkansaaajia, vaan heidät voidaan

joskus luokitella yrittäjiksi tai perheenjäsenen yrityksessä tai maatilalla työskenteleviksi henkilöiksi. Katso tätä koskevaa ohjetta jäljempänä kohdassa Yrittäjä). Palkansaajaksi luetaan myös kunnalta palkkaa saava perhepäivähoitaja (vrt. yksityinen perhepäivähoitaja).

Koko- tai osa-aikaista työtä ei tässä tarvitse eritellä. Epäsäännöllisesti työtä tekevän henkilön työkuukausien lukumäärä saadaan laskemalla yhteen tehdyt (osa-aikaiset) työpäivät. Työkuukauteen lasketaan 20 työpäivää. Tällainen henkilö laitetaan kuitenkin koko- tai osa-aikaisessa palkkatyössä olevaksi, jos se on hänelle pääasiallinen toiminta. Esimerkiksi opettajien varsinainen oppituntimäärä voi usein jäädä alle 15 tuntia / vko. He kuitenkin tekevät paljon kotona työtä, minkä vuoksi heidät yleensä laitetaan kokopäivätyötä tekeviksi.

Palkansaajien työkuukausiin lasketaan mukaan palkallinen vuosiloma. Sen sijaan pakkolomalla- tai lakossaoloaikaa ei katsota työajaksi.

Kokoaikaiset pakkolomat rinnastetaan työttömyyteen.

Palkkatyöksi (tai yrittäjätoiminnaksi) ei lueta myöskään lapsen, vammaisen tai vanhuksen hoitamista kotona korvausta vastaan, vaan se luetaan omaa kotitaloutta hoitavaksi. Joissakin tapauksissa kunta on voinut tehdä mainitunlaisesta työstä sopimuksen hoitajan kanssa ja maksaa esimerkiksi perushoitajaan rinnastettavaa palkkaa, jolloin tämä aika kyllä merkitään normaaliksi palkkatyöksi.

Oppisopimuskoulutus, työharjoittelu, työllistetty (koodi 02)

Tähän merkitään oppisopimuskoulutuksessa olevat. Tähän merkitään myös työharjoittelu, joka liittyy vain työttömän henkilön työllistämiseen. Opiskelijat, jotka ovat työharjoittelussa esim. 3 kk opintojen lomassa, merkitään palkansaajiin (koodi 01) työssä-olokuukausien osalta. Tämä sama ohje koskee kysymyksiä HeKys 3, 89 ja 172.

Yrittäjä (koodi 03)

Yrittäjä on henkilö, joka harjoittaa tulojen hankkimiseksi taloudellista toimintaa omaan laskuunsa ja omalla vastuullaan. Työikäiset yrittäjät maksavat yleensä yrittäjäeläkemaksua. Yrittäjäksi luokiteltua henkilöä verotetaan usein liikkeen-, ammatin- tai maatilatalouden harjoittajana. Myös palkansaajana verotettu henkilö voidaan joskus luokitella yrittäjäksi (ks. seur. kappale). Jos henkilö on omistanut yrityksen koko vuoden, mutta työskennellyt siinä vain osan vuotta ja saanut suurimman osan tuloistaan tästä yrityksestä, hänet voidaan merkitä yrittäjäksi koko vuodeksi, jos muuta vaihtoehtoja toimintaa ei ole.

Avoimessa yhtiössä, osake- tai kommandiittiyhtiössä työskentelevä määritellään yrittäjäksi silloin, kun hän yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa omistaa vähintään puolet yrityksestä. Tulonsa nämä yrittäjät ottavat usein palkkana omasta yrityksestään. Heidät luokitellaan kuitenkin yrittäjiksi.

Yksityinen perhepäivähoitaja määritellään yrittäjäksi silloin, kun hän hoitaa vieraita lapsia (yksi tai useampia) omassa kodissaan korvausta vastaan.

Ammatinharjoittaja tai free-lancer määritellään yrittäjäksi silloin, kun hänen toimintaansa liittyy merkittävä taloudellinen riski. Tämä riski voi johtua siitä, että toiminnan harjoittaminen edellyttää huomattavan omaisuuden sijoittamista (esim. autoilija tai kirvesmies, joka rakentaa tilaajalle talon omista rakennusaineista). Riski voi ilmetä siten, että henkilö ei saa korvausta työstään, ellei tilaaja tai työnantaja ole siihen tyytyväinen ja kyseessä on huomattava rahasumma (esim. kustannusosakeyhtiön palveluksessa oleva kirjailija).

Jos toimintaan liittyvä taloudellinen riski on huomattava, henkilö luetaan yrittäjäksi, vaikka hän olisi yhden työnantajan palveluksessa ja saisi korvauksen palkkatulona.

Jos taloudellinen riski on vähäinen, ammatinharjoittaja tai free-lancer luetaan palkan-saajaksi (esim. kirvesmies, joka rakentaa tilaajalle talon urakalla tilaajan materiaaleista).

Yrittäjän puoliso sekä kuolinpesän ja verotusyhtymän osakkaat luetaan yrittäjiksi, jos he työskentelevät yrityksessä vähintään 1/3 alan normaalista työajasta. Yrittäjien määrä samassa yrityksessä voi siis olla suurempi kuin 1.

Työssä perheenjäsenen yrityksessä (koodi 04)

Perheenjäsenen yrityksessä tai maatilalla työskenteleväksi (ent. avustava perheenjäsen) luokitellaan henkilö, joka tekee vähintään 1/3 alan normaalista työajasta ja joka saa työstään luontoisetuja ja vain pientä rahapalkkaa. Hänellä ei ole yritykseen omistusoikeutta suoraan tai avioliiton välityksellä. Tällainen henkilö on esim. lapsi, joka työskentelee vanhempiansa yrityksessä (esim. maatilalla).

Työtön (koodi 06)

Työtön on henkilö, joka on työtä vailla, on työhön käytettävissä ja etsii työtä esim. työnvälityksen tai lehti-ilmoituksen kautta tai muulla tavoin. Kaikki työttömät eivät saa työttömyyspäivärahaa. Henkilö kuitenkin itse viime kädessä määrittelee, onko hän ollut työtön.

Työllisyysammattikurssilla olevaa ei lueta sinä aikana työttömäksi, vaan hänet luetaan tältä ajalta opiskelijaksi (tai työharjoittelussa työttömyyden vuoksi olevaksi).

Työttömäksi katsotaan myös henkilö, joka on pakkolomalla. Pakkolomalla olevan henkilön työnteko ja palkanmaksu on keskeytynyt toistaiseksi tai määräajaksi työsuhteen pysyessä muutoin voimassa osaviikkoisesti tai osapäiväisesti: henkilö tekee tällöin vajaata työviikkoa tai vajaata työpäivää. Jos on osankin viikosta työssä, hänet merkitään palkkatyössä olevaksi (koodi 01).

Eläkkeellä (koodi 07)

Eläkeläisiksi luetaan kaikki, joiden pääasiallinen toimeentulolähde on eläketulot, ei kuitenkaan pelkkä perhe-eläke.

Hoitaa omaa kotitaloutta (koodi 08), Muu ei työssä oleva (koodi 10)

Omaa kotitaloutta hoitaviksi luetaan ammatissa toimimattomat perheenemännät ja muut, jotka tekevät pääasiassa kotitaloustyötä omassa kotitaloudessaan. Esim. sairaan lapsen, vammaisen tai vanhuksen kotihoidon tukea saavat ja hoitovapaalla olevat merkitään tähän. Henkilö, joka tekee kotitaloustyötä ja opiskelee samanaikaisesti, luetaan opiskelijaksi.

Palkallista sairaus- tai äitiyslomaa on se aika, jolta henkilön työnantaja maksaa palkan. Sen pituus on yleensä korkeintaan 3 kk. Henkilölle merkitään tällöin normaalit palkan-saantikuukaudet (HeKys 190) ja kuukausipalkat. Äitiyslomalaiset merkitään omaa kotitaloutta hoitavaksi ja sairauslomalaiset kohtaan 'Muu ei työssä oleva'.

Palkaton sairaus-, äitiys- tai vanhempainloma (isyysloma) on taas se aika, jolta henkilö on saanut ainoastaan sairausvakuutuksen päivärahaa. Tämä palkaton aika merkitään sairauslomalla oleville 'Muu ei työssä oleva' ja äitiyslomalaisille 'Omaa kotitaloutta hoitava'. 'Muu ei työssä olevaksi' merkitään KELA:n päivärahaa saavat (oli henkilön varsinainen toimintansa mitä tahansa), jos jollakin vain on päivärahaan oikeuttavaa sairaus- tai äitiyslomaa. Henkilö on siis voinut muuten olla esim. opiskelija tai omaa kotitaloutta hoitava.

Sairaan, lapsen, vammaisen tai vanhuksen kotihoidon tukea saavat ja hoitovapaalla olevat merkitään omaa kotitaloutta hoitaviksi.

Työsuhteen loppumisen vuoksi tietyn suuruisen palkkasumman (esim. vuoden palkan) saaneet tai lakkautuspalkalla olevat eivät yleensä saa työttömyyskorvausta työn loputtua ko. palkanmaksuajalta. Jos he kuitenkin hakevat työtä, heidät merkitään TYÖTTÖMIKSI. Jos he eivät hae työtä, heidät merkitään kenttään 'Muu ei työssä oleva'. Pääomatuloillaan elävät merkitään myös tähän.

P071860

HeKys 186 Muu ansiotyö

Tämä (kuten myös jatkossa HeKys 213 ja 224) kysytään niiltä, jotka eivät edellä ole ilmoittaneet pääasialliseksi toiminnakseen ansiotyötä (eli jotakin neljästä ensimmäisestä vaihtoehdosta kysymyksessä 172). Tässä kysytään mitä tahansa tuloja tuottanutta työtä riippumatta työtuntien määrästä tai työn ajallisesta kestosta. Jos korvaus on merkityksetön, sitä ei oteta mukaan.

P071870

HeKys 187 Henkilökohtaiset palkkatulot vuonna 1999

Tässä kysytään kaikkea tuloa, jonka henkilö on saanut viime vuoden aikana työnantajan palveluksessa. Kaikki satunnaisestakin työstä sekä työharjoittelusta tai oppisopimuskoulutuksesta saatu tulo kuuluu mukaan, vaikka tulot olisivat olleet vähäiset.

Tähän ei kuitenkaan oteta apurahoja tai stipendejä. Myös opintorahat saadaan rekistereistä, niitä ei kysytä tässä. Yrittäjien tuloista tähän vain, jos tulo on otettu palkkana.

K187A**HeKys 187A Filtteri markkamääriin**

Jos henkilön palkkatulot kuukaudessa olivat viime vuonna samat kuin tällä hetkellä (kysytty lomakkeen alkupuolella), pääsee kahdesta seuraavasta kysymyksestä yli vastaamalla tähän Kyllä.

P071880–P071920**HeKys 188–192 Tavanomaiset palkkatulot ja niiden saantiaika**

Tuloja koskevista kysymyksissä tässä kuten muissakin lomakkeen kohdissa kysytään sekä tavallisimmin saatua tuloa kuukaudessa että tulonsaantikuukausia. Nämä molemmat tiedot on tärkeätä saada, jotta saamme kertolaskulla koko vuoden tulot. Lisäksi työkuukaudet kertovat myös työn säännöllisyydestä.

Kysymykset 188–189. Jos työpaikka on muuttunut viime vuoden aikana, laitetaan tähän palkka pisimmästä työsuhteesta. Jos palkka on noussut, laitetaan palkankorotuksen jälkeinen palkka.

Kysymys 190 Työssäolokuukaudet. Jos palkkojen ero työpaikanmuutos-, palkanmuutos- tai työajanmuutostilanteessa ei ole kovin suuri, laitetaan tähän koko vuoden työssäolokuukaudet sellaisenaan. Jos palkkojen ero kuukaudessa on selvä, vähintään 1.000 markkaa/kk, kirjoita lisätiedot huomautusnäyttöön: Monelta kuukaudelta sai mitäkin palkkaa.

Palkansaantikuukausiin merkitään kaikki kuukaudet, joilta palkkaa on maksettu, siis myös loma- ja palkalliset sairauslomakuukaudet.

Tärkeintä on, että kaikki palkkatulot ja työssäolokuukaudet tulevat kirjatuiksi tähän.

Jos tulo on saatu kertasuorituksena tai jos tulot ovat niin epäsäännölliset, että keskimääräistä kuukausituloa ja saantikuukausia on mahdotonta ilmoittaa, merkitse

- koko vuonna saatu summa sellaisenaan (joko kertasuoritus tai epäsäännölliset erät summattuna koko vuoden tasolle)

-ja kirjoita kuvausta huomautusnäyttöön siitä, millaisia tulonsaantijaksot ovat olleet ja/tai montako maksukertaa on ollut vai onko kyse vain kertasuorituksesta ja

- kirjoita saantikuukausien kohdalle ohjeen mukaan 97.

Huomaa, että tässä kysymyksessä tuloja kysytään vuodelta 1999, kun edellä (HeKys 60–61) niitä kysyttiin haastatteluhetkellä.

P071950–P071960**HeKys 195–196 Lisätulot**

Pyöristä lisätulojen saantiaika täysiksi kuukausiksi. Kaikki alle kuukauden kestoiset lisätyöt pyöristetään ykköseksi (1 kk), vaikka työ olisi kestänyt alle puoli kuukautta.

P071970–P072120 HeKys 197–212 Muut ansiot

Kysymys 201–202. Lomaraha (jossakin käytetään vielä termiä lomaltapaluuraha) on suoritus, joka on 50 prosenttia loma-ajan palkasta (miinus verot, sillä tässä kaikki kysytään nettona).

Loma-ajan palkka taas on normaali palkka, joka juoksee kaikille koko loman ajan. Loma on normaalia palkansaantiaikaa eli kokovuotisessa työsuhteessa henkilöllä on 12 työkuukautta (HeKys 190), vaikka hän olisi siitä ollutkin esimerkiksi kuukauden lomalla. Loma-ajan palkka ei mitenkään liity lomarahaan eikä kuulu kysymykseen 201.

Tähän kirjataan kaikki erilaiset työnantajalta saadut lomiin liittyvät etuudet, esim. loma työnantajan lomaviettopaikassa tai työnantajan osin kustantama matka, jotka sitten pitäisi arvioida käypänä arvona markkakenttään. Käytä EOS, jos et saa arviota. Tähän ei laiteta ammattiliittojen loma-avustuksia.

Kysymys 203–204. Bonus tarkoittaa usein Suomessa tulospalkkiota, jota henkilö, ryhmä, toimisto tms. saa ylitettyään toimintavuodelle asetetut markkamääräiset tulostavoitteet.

Kysymys 205–206. Muu kertasuoritus voi olla esimerkiksi ns. "kultainen kädenpuristus" eli työn loputtua maksettava kertakorvaus, jollei se jo sisälly aikaisemmin kysytyyn palkkatuloon. Se voi olla myös esim. jouluraha tai muu tavarana saatu lahja tai etuus, jonka markkamääräinen arvo kirjataan.

Kysymys 207–208. Yhtiön osakkeiden markkamääräinen arvo kirjataan niiden markkina-arvon mukaan saantihetkellä.

Kysymys 209–211. Muu etuus voi olla esim. autoetu tai muu sellainen työnantajan myöntämä etu, jota ei ole kysytty kysymyksessä 55–59 Työnantajan tarjoamista etuuksista. Ruokailuetua tähän ei kuitenkaan laiteta.

P072130–P072225 HeKys 213–2225 Yrittäjän tulot

Jos muu talouden jäsen vastaa yrittäjätoiminnasta (HeKys 215, 216), ota tämän muun jäsenen jäsennumero kohdelomakkeelta ja kirjoita se 216:een.

Kysymykset HeKys 217–2225 ovat henkilökohtaisia.

P072250 HeKys 225 Säännöllinen/epäsäännöllinen tulo

Veroton lisätulo ei kovinkaan usein liene säännöllistä. Säännöllisellä tulolla tarkoitetaan vähintään 6 kuukauden aikana saatua tuloa vuodessa. Säännöllisyyteen riittää, että saatu summa kattaa vähintään puolen vuoden jakson, vaikka maksukaudet olisivatkin jossakin määrin epäsäännölliset.

P07230A–P073280 HeKys 230A–328 Sosiaalietuudet

Sosiaaliturvaan kuuluvat etuudet on tässä jaoteltu elämäntilanteisiin, jotka koskevat työttömiä, vanhuksia ja eläkkeellä olevia, leskiä ja muita omaisia, lapsiperheitä sekä sairaita, työkyvyttömiä ja vammaisia. Pääosin nämä kaikki etuudet ovat Suomessa

myös rekistereissä. Haastattelutietoja kerätään vuonna 2000 sen vuoksi, että Suomessa toteutetaan Eurostatin koordinoima haastattelu- ja rekisteritietoja vertaileva tutkimus. Sosiaalietuuksia koskevia tietoja on kysytty aikaisemmin vuonna 1996.

Jos vastaajalla on vaikeuksia tunnistaa saamansa etuuden täsmällistä nimeä, koeta saada hänet kuvaamaan etuutta: kuka on tuen myöntäjä, kuka sitä maksaa, mistä syystä, mihin avun saanti liittyy jne. Etuudet ovat eritelty yksityiskohtaisesti korteilla, joiden perusteella voit luokitella etuudet. Koeta löytää etuuksia osoittava päälaaji, johon nimellinen yksittäinen etuus sisältyy. Kirjoita tarvittaessa lisätietoja muistiin huomautusnäyttöön < CTRL +H >.

Jos käy ilmi, että jokin etuus koskee useampaa kotitalouden jäsentä, laita tämä erä pääsääntöisesti viitehenkilölle, jos sitä on mahdollista jakaa kaikille kyseisille henkilöille. Älä laita päällekkäisiä eriä eri henkilöille. Kun tietoja sitten myöhemmin käytetään, pitää haastateltujen henkilöiden etuudet voida summata koko kotitaloudelle.

Toivottavinta on, että saatu etuus voitaisiin kirjata keskimääräisenä markkatietona kuukaudessa sekä sen lisäksi edunsaantikuukausien lukumäärä. Jos markkamäärä on kertasuoritus, se kirjataan sellaisenaan. Jos etuutta saadaan hyvin epäsäännöllisesti ja erilaisia summia, kirjaa saatu markkamäärä yhteensä koko vuoden kohtaan 97. Voit myös kirjata huomautusnäyttöön "Vuoden aikana saatu esim. 5 kertaa ko. etuutta" tai "epäsäännöllisiä eriä esim. 7 kuukauden aikana".

Kortti H10. Työttömyysetuudet

Kortti H11. Eläkkeet

Kortti H12. Leskien ja orpojen lasten etuudet

Kortti H13. Lapsiperheiden etuudet

Kortti H14. Sairauteen, vammaan tai työkyvyttömyyteen liittyvät etuudet

Kortti H15. Muut etuudet

P073290–P073310 HeKys 329–331 Yksityishenkilöiltä saatu raha-apu

Huomaa, että tähän kirjataan vain yksityisiltä henkilöiltä saatu rahallinen apu ja tuki, mutta saatuja perintöjä, lahjoja jne. ei tähän. Ne laitetaan kotitalouskohtaiselle lomakkeelle KoKys 126–127. Älä laita päällekkäisiä eriä eri henkilöille. Laita kotitalouden yhteisesti saamat erät viitehenkilölle tai jos häntä ei voida katsoa avun saajaksi, vanhimmalle saajalle.

P073320–P073360 HeKys 332–336 Pääoma- ja investointitulot

Pääsääntöisesti kotitalouden yhteisesti saamat tai viitehenkilön jonkun toisen jäsenen kanssa saamat pääomatulot laitetaan viitehenkilölle.

Jos sitten joku muu jäsen saa esimerkiksi korkotuloa yhdessä viitehenkilön kanssa, älä merkitse enää saatua tuloa hänelle, jos se on kertaalleen kirjattu jo viitehenkilölle. Jos

hän saa tuloa jonkun muun viitehenkilön kanssa, laita vain haastateltavan henkilön oma osuus.

P073370–P073380 HeKys 337–338 Veronpalautukset

Huomaa, että veronpalautus voi liittyä mihin tahansa (yleensä saantivuotta edeltävään) vuoteen. Tärkeää on palautuksen saantiajankohta: sen pitää olla kysytty eli vuosi 1999.

P073640–P073730 HeKys 364–373 Muutot

Näissä muuttoja koskevissa kysymyksissä ei välitetä lyhyistä väliaikaisista oleskeluista. Väliaikaisena pidetään alle vuoden mittaista poissaoloa. Kysymyksissä haetaan normaalia, pysyvää olinpaikkaa, mutta väliaikaiset poissaolot jätetään huomiotta.

P073770 HeKys 377 Ensimmäisen työpaikka

Opiskelun lomassa tehtyjä väliaikaisia töitä ei pidetä varsinaisena ensimmäisenä työpaikkana. Varsinainen työntöön aloittaminen joko suoraan koulun penkiltä tai ammatin valmistumisen jälkeen on tässä tarkoitettu ensimmäinen työ. Normaalisti vielä vaaditaan, että työtä tehdään vähintään 15 tuntia viikossa ja että työsuhde on kestänyt ainakin 6 kuukautta.

P073780–P073810 HeKys 378–381 Työttömyys

Työttömyyden määrittelee tässä kohde itse. Työttömänä olon ei tarvitse täyttää mitään viranomaismääritelmiä, vaan näissä kysymyksissä haetaan työntekijän itsensä käsitystä työttömyydestään.

P073820 HeKys 382B Korkein peruskoulutus

Tässä kysytään nimenomaan jo suoritettua korkeinta peruskoulutusta. Edellä HeKys 148–170:ssä kysyttiin meneillään olevaa koulutusta tai juuri käytyjä kursseja. Harrastuksenomaista koulutusta tai itsensä kehittämistä ei tässä oteta mukaan.

Kysymys 3815 Päätoimisen opiskelun lopettamisvuosi: Tähän tulee peruskoulun tai vastaavan lopettamisvuosi, jos ei ole ollut muuta päätoimista opiskelua sen jälkeen.

Kysymys 382B: Pohjakoulutus. Koulutus pitää olla jo loppuun suoritettu, ei meneillään olevaa. Peruskoulun 9. luokalla opiskeleva voi jo olla 16 vuotta täyttänyt, jolloin merkitään suoritetuksi vaihtoehto 3 (On suoritettu kansakoulu, kansalaiskoulu, peruskoulun ala-aste tai osa keskikoulua). Lukiolaiset ovat yleensä 17–19-vuotiaita ja heille valitaan vaihtoehto 2 (On suoritettu peruskoulu, keskikoulu tai kansalaiskoulu). Myös peruskoulun 10. luokkalaiset ovat jo suorittaneet peruskoulun eli valitaan vaihtoehto 2.

P073850–P073940 HeKys 385–394 Ammattiin tai työhön liittyvä koulutus

Kysymyksillä kartoitetaan milloin tahansa suoritettua ammattiin tai työhön liittyvää koulutusta, joka ei ole johtanut tutkintoon. Vastaavat kysymykset HeKys 154–158 raajaavat viiteajankohdan.

Ammattiin tai työhön liittyvän koulutuksen suoritusvuotta kysytään HeKys 394:ssä.

P073951-P073951M HeKys 3951–3951m Äidinkieli

Äidinkieltä koskeva kysymys on uutena kysymyksenä haastattelussa. Kieli koodataan ohjeen mukaan.

P073952A–P073954 HeKys 3952A–3954 Vieraiden kielten taito

Erilaisissa yhteyksissä käytettävää vieraiden kielten taitoa kartoitetaan tämän vuoden haastattelulla ensimmäistä kertaa. Työssä käytettävät vieraat kielet Hekys 3953-3954 koodataan ohjeiden mukaisesti.